

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lucie Tomášková

Právní ochrana designu se zaměřením na módní průmysl

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michal Růžička, CSc.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce: červenec 2015

Prohlašuji, že předkládanou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité prameny a literatura byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Lucie Tomášková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Michalu Růžičkovi, CSc. za jeho pomoc, odborné konzultace a užitečné rady poskytnuté při zpracování této práce.

Dále bych chtěla poděkovat příteli Michaelovi a své rodině za velkou podporu během celého studia, především mým rodičům. Tato práce je jim věnována.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Design a jeho druhy	4
2.1	Pojem design.....	4
2.2	Znaky designu.....	5
2.3	Druhy designu.....	6
2.3.1	Produktový design	7
2.3.2	Průmyslový design	7
2.3.3	Grafický design	7
2.3.4	Módní design	7
3	Právní povaha designu jako nehmotného statku	9
3.1	Design jako nehmotný statek.....	9
3.2	Design a vymezení věci v právním smyslu	10
4	Design pod ochranou módního práva	14
5	Formy ochrany módního designu v České republice.....	16
5.1	Ústavněprávní ochrana	16
5.2	Autorské právo.....	18
5.3	Ochranné známky	20
5.3.1	Legální definice ochranné známky.....	20
5.3.2	Podmínky pro zápisnou způsobilost ochranné známky.....	22
5.4	Průmyslové vzory	23
5.4.1	Legální definice průmyslového vzoru	23
5.4.2	Podmínky pro zápisnou způsobilost průmyslového vzoru	24
5.4.2.1	Novost průmyslového vzoru.....	25
5.4.2.2	Individuální povaha průmyslového vzoru	26
5.5	Nekalá soutěž.....	27

5.5.1	Vyvolání nebezpečí záměny	28
5.5.2	Parazitování na pověsti	29
5.6	Souběh právních ochran designu	30
5.6.1	Porovnání a vztah právní ochrany autorskoprávní a průmyslové	31
5.6.2	Porovnání a vztah průmyslového vzoru a ochranné známky	32
6	Prostředky ochrany designu v České republice	34
6.1	Prostředky veřejnoprávní ochrany	34
6.2	Prostředky soukromoprávní ochrany	35
7	Ochrana designu v Evropské Unii.....	37
7.1	Zapsaný průmyslový vzor.....	38
7.2	Nezapsaný průmyslový vzor.....	39
8	Mezinárodní systém ochrany	40
8.1	Pařížská úmluva.....	40
8.2	Bernská úmluva	42
8.3	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.....	42
8.4	Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů	43
9	Úřad průmyslového vlastnictví	45
9.1	Role a postavení Úřadu	45
9.2	Rozhodovací činnost Úřadu.....	46
9.3	Proces zápisu průmyslového vzoru u Úřadu.....	46
9.4	Přihlášky průmyslových vzorů z módního průmyslu	49
9.5	Judikatura Úřadu průmyslového vlastnictví	51
9.5.1	Zamítnutí přihlášky slovní ochranné známky ve znění „CHATTY“	52
10	Právní informovanost návrhářů v České republice	55
11	Závěr.....	57

1 Úvod

Na módní průmysl je často nahlíženo jako na spíše povrchní odvětví, které se soustředí jen na materiální stránku věci – krásné oblečení, módní trendy, barvy, vzhled a celkový dojem. I módní návrhářství však potřebuje, stejně jako další druhy umění, architekturou, hudbou, obrazy a divadlem počínaje, filmem či fotografií konče, kvalitní právní úpravu a stabilní oporu ochrany módní tvorby v právních předpisech.

Oděvní výroba má v naší zemi pevné historické kořeny, i když je nutné konstatovat, že její charakter se od roku 1989 ve spojení s obnovou možnosti podnikat velmi proměnil. V posledních dvou dekádách začíná módní průmysl v České republice představovat čím dál tím silnější trh. Módní návrháři mají co nabídnout a klientela některých velkých talentů je stabilní. S investicemi velkých společností do několika týdnů módy, které na území České republiky každoročně probíhají (např. Mercedes-Benz Prague Fashion Weekend, Unique Fashion Week či Prague Design Week), zájmem médií a celé společnosti, se o lokální tvorbu prokazatelně zajímá i mnohem více lidí, než tomu tak bylo dříve.

S rostoucí silou ekonomické stránky módního průmyslu se tak lidé, kteří se v tomto odvětví pohybují, začínají zajímat i o to, jak by mohli využít právo a jeho instituty pro ochranu své tvorby, jejíž výsledky již neprodávají jen několika věrným zákazníkům a v omezeném množství. V posledních pár letech začínají využívat všechny způsoby prodeje a propagace, které jim současná doba nabízí, což má vliv i na jejich zisky a postavení na trhu.

Přestože tvorba lokálních návrhářů ve statistikách prodeje zaostává za komerčními obchody v nákupních centrech i mimo ně, zájem o ni se stále zvyšuje. Analýzou nákupního chování českého obyvatelstva při výběru odívání se minulý rok zabývala studie společnosti INCOMA GfK Fashion 2014. Z té vyplývá velká obliba komerčních řetězců a dávání přednosti spíše nízké ceně před kvalitou. Češi si podle zmíněné studie pro oblečení a obuv nejčastěji chodili do hypermarketů Tesco, prodejen s oblečením

C&A a obchodů s obuví Deichmann. Studie zároveň uvádí, že zatímco je u oblečení rozhodujícím faktorem cena, u obuvi a sportovního oblečení věnují Češi zvýšenou pozornost kvalitě.¹ Podle jedné z dalších studií společnosti INCOMA GfK kupní síla českého obyvatelstva stagnuje a výdaje v kamenných obchodech klesají, naopak posiluje fenomén online nakupování.² Jen v posledních pár měsících svou nabídku do internetových obchodů převedly komerční značky jako H&M nebo Promod. Internetové obchody začínají spouštět i někteří čeští návrháři. Důvodů k tomu mají několik. Vlastní e-shop návrhářům pomůže představit jejich tvorbu více lidem, může jim navýšit prodej a navíc si zákazníci udělají představu o cenách nabízených produktů, které se u každého návrháře mohou značně lišit.

A především na tyto osoby, české módní návrháře, a různé prostředky a formy právní ochrany jejich tvůrčí činnosti a výsledků této tvůrčí činnosti bych se v mé diplomové práci chtěla zaměřit. Typickým znakem lokální tvorby je její úzké spojení s konkrétním módním návrhářem, nikoli tak s velkou společností, jež má k dispozici finanční i personální prostředky k dosažení spravedlnosti. Návrháři lokálních značek zpravidla nepracují ve velkých týmech, kde by se určitá osoba starala o právní ochranu výsledků tvůrčí činnosti návrháře. Pokud má návrhář právní problém, musí si poradit sám nebo vyhledat pomoc právníka. Má diplomová práce by takovému módnímu návrhářovi mohla posloužit jako příručka, ve které najde možnosti ochrany své tvorby, prostředky jejího dosažení, a to nejen na území České republiky.

Ve své práci se nejdříve pokusím vymezit pojem design, jehož definice není jednotná a nikomu se zatím design nepodařilo popsat tak vyčerpávajícím způsobem, aby byly zahrnuty všechny jeho důležité charakteristiky. Design se používá k označení celé řady věcí, proto krátkou část věnuji i jeho rozlišení na čtyři základní druhy. Složitost a rozmanitost samotného pojmu design souvisí i s jeho zvláštní povahou, do své práce jsem proto zahrnula i kapitolu o designu jako nehmotném statku v souvislosti s otázkou věci v právním smyslu podle občanského práva.

¹ Kam míříme pro oděvy a obuv? Vedou Deichmann, Tesco a C&A. *Incoma GfK* [online]. 2014 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://incoma.cz/kam-mirime-pro-odevy-a-obuv-vedou-deichmann-tesco-a-ca/>

² Nakupní centra: Na saturovaném trhu se prosadí jen kvalitní koncepty. *Incoma GfK* [online]. 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://incoma.cz/nakupni-centra-na-saturovanem-trhu-se-prosadi-jen-kvalitni-koncepty/>

Jedním z cílů diplomové práce bude popis možností ochrany módního designu v České republice a shrnutí všech právních ochran designu podle českého právního řádu, unijní a také mezinárodní úpravy. Není totiž již žádnou výjimkou, že se svou tvorbou naši módní návrháři překračují hranice republiky. Kapitola, jež se zabývá formami právní ochrany na našem území, zahrnuje ochranu prostřednictvím autorského práva, průmyslových vzorů, ochranných známek a nekalé soutěže.

Posléze věnuji více prostoru průmyslovým vzorům a Úřadu průmyslového vlastnictví. Průmyslové vzory jsou v souvislosti s designem velmi podstatné, proto se zaměřím i na proces jejich zápisu u Úřadu průmyslového vlastnictví. Z důvodu absence jakékoli soudní judikatury, která by se týkala průmyslových vzorů a lokální tvorby, přenesu pozornost na judikaturu Úřadu průmyslového vlastnictví z oblasti ochranných známek.

V průběhu vypracování diplomové práce se věnuji výskytu různých právních ochran v praktickém životě českého návrháře a pokusím se zjistit, jak četná je ve skutečnosti právní ochrana módního designu a zda ji návrháři vůbec využívají. S tím souvisí i zjištění toho, jaká ochrana je u nás pro módní design a pro módního návrháře nejvhodnější a nejúčelnější.

Poslední část práce je zaměřena na možnosti zlepšení právní ochrany designu v České republice, která souvisí především se současnými studenty návrhářských škol a se stavem jejich právní informovanosti. Pokud totiž nejsou některé formy ochrany téměř vůbec využívány, musíme začít především u studentů a jejich právní výuky. Jak nastíním dále, většina z nich o svých možnostech neví, což považuji za jeden z hlavních důvodů, proč se ne všechny formy právní ochrany módního designu těší stejné oblibě.

Text diplomové práce je ukončen k 1. 7. 2015.

2 Design a jeho druhy

2.1 Pojem design

Slovo design pochází z latinského jazyka a je odvozeno od slova *signum*, jež označuje pojmy „znak“ nebo „stopa“, a slovesa *designare*, které se překládá jako „vyznačit“ nebo „označit“. Jak ale naznačuje následující text, význam slova design se postupem času nepatrně rozšířil a jedna jediná definice designu, která by vystihla všechny jeho významy, neexistuje. Výkladové slovníky a odborná literatura z oblasti duševního vlastnictví se ale přesto v několika zásadních prvcích svých definic shodují.

Oxford Dictionary³ popisuje design jako uspořádání nebo úpravu produktu⁴. Další výkladový slovník⁵ slovo design vykládá jako způsob, jímž je něco připravováno či rozpracováváno a vyráběno nebo uspořádáno⁶. Druhý význam slova design spočívá v procesu a dovednosti vytvářet nákresy, které ukazují, jak by něco mělo být vyrobeno nebo jak to má fungovat⁷. Slovo design se podle tohoto slovníku překládá i jako vzor linií, tvaru⁸ a podobných vzhledových stránek výrobku, jež jej zdobí.

Právní verze výše zmíněného slovníku, Oxford Dictionary of Law, nedefinuje pojem design jako samotný termín, avšak zmiňuje jej ve spojení s právem - *design right*, právo k designu⁹. Design right je právní ochranou vnějšího vzhledu předmětu, včetně jeho tvaru, uspořádání, vzoru a zdobení.¹⁰

³ SOANES, Catherine; STEVENSON Angus. *Concise Oxford English dictionary*. [Updated] 11th ed., rev. New York: Oxford University Press, 2008, 1681 s.

⁴ „The arrangement or layout of a product.“

⁵ *Oxford wordpower dictionary*. 4th ed. Oxford [u.a.]: Oxford University Press, 2012.

⁶ „The way in which something is planned and made or arranged.“

⁷ „The process and skill of making drawings that show how something should be made, how it will work.“

⁸ „A pattern of lines, shapes, etc. that decorate something.“

⁹ „Legal protection for the external appearance of an article, including its shape, configuration, pattern, or ornament.“

¹⁰ EDITED BY JONATHAN LAW, Elizabeth A. *A dictionary of law*. Seventh edition reissued with new covers and updates. Oxford: Oxford University Press, 2013. Str. 167.

Odborná literatura zmiňuje důležitost vnějšího vzhledu produktu, ať už je vzhled vytvořen volbou určitého tvaru nebo povrchového zdobení, případně kombinací obojího. Design představuje zdokonalení a zkrášlení funkčnosti produktu.¹¹

Z výše uvedeného vyplývá velká rozmanitost pojmu design, jež naznačuje, že není vůbec jednoduché jej přesně vymezit v jedné definici tak, aby obsahovala všechny jeho významy a neopomenula žádný z typických znaků designu. Přesto v definicích můžeme najít několik společných rysů, které pomáhají pochopit širokou podstatu designu. Design se vždy dotýká vzhledu a je spojen s výrobkem, který se aplikací designu od ostatních výrobků odlišuje. Design může spočívat ve tvaru, liniích, vzoru, uspořádání nebo zdobení produktu. Zároveň se jedná o činnost, jejíž výsledek je výrobek, a která je od ostatních činností odlišitelná způsobem nebo procesem, jimiž je prováděna.

2.2 Znaky designu

Design představuje široké spektrum významů a možností, jak jej vykládat, přesto je možné vymezit jeho základní charakteristické znaky. S designem lze spojovat několik znaků, které jsou společné pro všechny druhy designu. Mezi tyto znaky patří typicky vnímatelnost zrakem, zachycení designu ve hmotném předmětu, snaha vyvolat vizuálně příznivý dojem a propojení estetické a užité stránky vytvářeného předmětu, který je výsledkem cílevědomé tvůrčí činnosti.¹²

Design představuje vnější vzhled výrobku a je viditelným projevem emocí a vyjádřením osobního vkladu a stylu jeho tvůrce.¹³ Zachycení designu v hmotném předmětu nemusí být jen něčím, na co si můžeme sáhnout. Design může být vnímatelný i jinými smysly než hmatem, jak je tomu například u designu webových stránek.

Design působí především na naše zrakové smysly a je snahou každého designéra, aby se nám takový výsledek jeho tvůrčí činnosti líbil a působil na nás jako něco

¹¹TRITTON, Guy; DAVIS, Richard. *Intellectual property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2002, lxxxv, 1112 s. Str. 381.

¹² KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 8.

¹³ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 254.

atraktivního. V případě, že se návrháři podaří vytvořit design, jenž je esteticky zajímavý a poutavý, přiláká ke svému výrobku zákazníky a má mnohem vyšší šanci výrobky prodat, než kdyby stvořil design průměrný. Nezajímavý design ani není cílem většiny designéru. Ti se řídí různými uměleckými koncepty a vyzkoušenými principy, které mají jejich tvorbu povznést na vyšší úroveň a jež mají mít za následek vytvoření unikátního designu. Jak je zřejmé například z publikace *Univerzální principy designu*, způsobů, jak ovlivnit konečnou podobu, použitelnost a vnímání designu, existují desítky, možná i stovky. Kromě těch klasických, jakými jsou například barva, vzácnost, přístupnost či stálost, to jsou i pro laickou veřejnost méně známé způsoby – míra faceismu (poměr obličeje vůči tělu na obrázku) či priming (podněcování konceptů v paměti).¹⁴ Designér musí kromě dodržování základních pravidel současně porozumět chování svých zákazníků, jejich životnímu stylu a zároveň vnímat i lidské předsudky a preference.

Designéři, ať už vyrábí oděv, boty, šperky nebo kabelky, spojují svůj design s těmito hmotnými předměty, které označujeme za užité. K estetické stránce se tak připojuje užitná stránka předmětu, jež může designéra v jistém ohledu omezovat právě užitnou funkcí výrobku. Módní design, na který se tato práce zaměřuje, se však v porovnání s ostatními druhy designu vyznačuje velkou mírou tvůrčí volnosti.

2.3 Druhy designu

Mezi základní druhy designu řadíme design produktový, průmyslový, grafický a módní. S vývojem technologií však dochází i ke vzniku nových kategorií a podkategorií stávajících druhů designu – například design webových stránek (webdesign), design publikací (tištěných médií) nebo design služeb. V této části se nejvíce zaměřím na módní design, který s módním návrhářstvím souvisí nejvíce. K jeho vymezení je důležité i pochopení ostatních druhů designu, proto zmiňuji i další druhy, jež jsou v současné době považovány za základní kategorie designu.

¹⁴ LIDWELL, William; HOLDEN, Kritina; BUTLER, Jill. *Univerzální principy designu: 125 způsobů jak zvýšit použitelnost a přitažlivost a ovlivnit vnímání designu*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 272 s.

Design je vždy inkorporován v určitém předmětu, podle čehož je i rozlišován na design produktový, design průmyslový, design grafický a design módní.

2.3.1 Produktový design

Design produktový je aplikován na průmyslově vyráběných výrobcích, jakými jsou například nábytek, elektronika nebo hračky. Produktový design slouží běžnému užívání a je chráněn především jako průmyslový vzor.¹⁵

2.3.2 Průmyslový design

Průmyslový design souvisí s předměty, jakými jsou například nástroje a stroje, a s výrobou. U průmyslového designu je podstatná i technická stránka předmětu, jež ve spojení s estetickou stránkou hraje klíčovou roli. Právní ochrana je poskytována prostřednictvím průmyslových vzorů.¹⁶

2.3.3 Grafický design

Grafický design bývá zachycen na papíře nebo na obrazovce počítače a jedná se tak o design dvourozměrný. Grafickým designem je vytvářen identifikační znak v podobě loga, obalu nebo známky, nebo komunikační prostředek, jakým jsou například webové stránky. Tento specifický druh designu je chráněn právem autorským, logotypy poté jako ochranná známka nebo průmyslový vzor.¹⁷

2.3.4 Módní design

Módní design vzniká spojením procesu tvorby a dovedností módního návrháře a je vytvářen za účelem vymyšlení nových nebo následování současných módních trendů. Designér v procesu stvoření konečné podoby designu převádí na papír svou představu o tom, jak má jeho výrobek vypadat a případně i způsob, jakým se má nosit.

¹⁵ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 8.

¹⁶ Tamtéž, str. 9.

¹⁷ Tamtéž, str. 10.

Módní design je typicky ztělesněn v oděvu, obuvi, kabelkách a dalších módních doplňcích. Tento typ designu je velmi ovlivněn pomíjivostí módních trendů, dynamičností módního průmyslu i životností materiálů, prostřednictvím nichž je módní design vyjádřen. Z důvodu jeho nepříliš dlouhé životnosti se jako nejvhodnější právní ochrana jeví autorské právo nebo na poli unijní ochrany nezapsaný průmyslový vzor.

Autorské právo je také nejčastějším prostředkem, který čeští návrháři pro ochranu své tvorby využívají. Jelikož je tato právní ochrana poskytována automaticky a neformálně, je pro módní designéry i nejpohodlnější variantou. Neformálnost s sebou ale samozřejmě nese i nevýhody při soudních sporech v podobě nutnosti silného důkazu o tom, že v danou dobu návrhář určitý výrobek skutečně vytvořil. Z tohoto důvodu je zápis průmyslového vzoru mnohem jistější a jasnější variantou právní ochrany, avšak na našem území se nejedná o variantu příliš častou. Přesto se domnívám, že s rostoucím počtem úspěšných českých návrhářů a zájmem o ochranu jejich tvorby, dochází i ke zvýšenému zájmu o průmyslové vzory.

3 Právní povaha designu jako nehmotného statku

3.1 Design jako nehmotný statek

Právní teorie řadí design k nehmotným statkům. Design považujeme za ideu, která je inkorporována v určitém hmotném předmětu. Design jako nehmotný statek ale se svým hmotným nosičem není spjatý existenčně, pouze materiálně. Dojde-li ke zničení hmotného vyjádření designu, design tímto nezaniká.¹⁸ I kdyby došlo k zániku všech hmotných nosičů designu, zůstane design v paměti lidí a bude moci být znovu obnoven na jiném nosiči.¹⁹

Právní povaha nehmotných statků a jejich chápání je předmětem mnohých obtíží. V České republice se dokonce můžeme setkat i s nestejnými pohledy na právní povahu nehmotných statků, které přetrvávají již delší dobu.²⁰

Nehmotné statky se vyznačují řadou zvláštních vlastností a oproti statkům hmotným je mnohem obtížnější pochopit jejich právní podstatu. Jednou ze zvláštních vlastností nehmotných statků je jejich potenciální ubiquita neboli potenciální všudypřítomnost. Potenciální ubiquita znamená, že na rozdíl od předmětů hmotných mohou být nehmotné statky kdykoli, kdekoli, kýmkoli a dokonce i současně užívány, aniž by docházelo k jejich újmě. Nehmotné statky se nespoteřovávají užíváním, jejich kvalita se nesnižuje a může se v čase společně s hodnotou nehmotného statku i měnit.²¹ Jeden konkrétní design tak může být vyjádřen na neomezeně velkém množství hmotných nosičů, může být používán vícero uživateli, po celém světě a v jakémkoli čase, aniž by došlo ke změnám na jeho kvalitě nebo v množství.

¹⁸ Srov. např. s § 9 odst. 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

¹⁹ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 14.

²⁰ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 43.

²¹ Tamtéž, str. 47.

3.2 Design a vymezení věci v právním smyslu

Pro právní teorii bylo již od počátku, kdy se o design začala zajímat, obtížné zařadit jej do stanovených právních kategorií. Design totiž můžeme vnímat jako věc hmotnou i nehmotnou. Design je ve své prvotní fázi myšlenky věcí nehmotnou. Je to pouhá idea v hlavě tvůrce nebo nápad zaznamenaný na papíře či vyjádřený pomocí počítačového programu. A design v takové podobě na svůj hmotný nosič teprve čeká. Ve chvíli, kdy je design inkorporován na svůj nosič, kdy se mu dostane materiální podoby, se spojením se svým nosičem stává věcí hmotnou. V této fázi můžeme design vnímat lidskými smysly, můžeme si ho prohlédnout nebo se ho dotknout. Přenesením designu na nosič dochází k materiálnímu naplnění jeho zvláštní vlastnosti, potenciální všudypřítomnosti, a po inkorporaci na určitý počet nosičů může být neomezeně užíván. Současně však design zůstává i věcí nehmotnou, protože jeho vnější vzhled je zachycen v myslích lidí, především jeho původce. Pro účely vymezení designu jako věci v právním smyslu jej budu nadále pojímat jako věc nehmotnou, protože věcí nehmotnou je design neustále.

Chceme-li design v nehmotné podobě definovat z hlediska současné úpravy věci v právním smyslu, můžeme se v souvislosti s vývojem pojmu věc setkat s více úhly pohledu. Občanský zákoník používá odlišně od občanského zákoníku z roku 1964 termín věc v právním smyslu a za věc výslovně kromě věci hmotné označuje i věc nehmotnou. Občanský zákoník z roku 1964 věci na hmotné a nehmotné nerozlišoval, hovořil pouze o věcech, navíc judikatura a literatura dovozovaly, že věcí se rozumí pouze věc hmotná.²²

Novější civilistický přístup, jenž pod pojem věc zahrnuje i věci nehmotné, mnohem lépe odráží současné potřeby v oblasti nehmotných statků. Současně reaguje i na průlom do úpravy občanského práva, která za předmět vlastnictví dříve považovala jen věci hmotné, k nimž došlo přijetím zvláštních zákonů (např. zákon o ochraně průmyslových vzorů nebo zákon o ochranných známkách). Zvláštní zákony o ochraně

²² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 6 sv. Velké komentáře. Str. 1754.

průmyslových práv hovoří o předmětu své úpravy jako o předmětu vlastnictví (např. zákon o ochraně průmyslových vzorů)²³.

Věc je v občanském zákoníku definována jako „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí*“²⁴. Věc v právním smyslu musí splňovat definiční kritéria – odlišnost od osoby a objektivní způsobilost uspokojovat lidské potřeby.²⁵ První znak věci v právním smyslu, který spočívá v tom, že věc v právním smyslu je věcí rozdílnou od osoby a slouží potřebě lidí, podle důvodové zprávy k občanskému zákoníku vyjadřuje, že se jedná o objekt pro člověka užitečný. O tom, co je užitečné, rozhodují lidská vůle a poznání i schopnosti člověka. Užitečností rozumíme jak faktické přinášení užítka konkrétnímu vlastníkov, tak objektivní způsobilost přinášet hospodářský užitek. Vyloučen není ani užitek estetický a jiný. Druhým znakem věci v právním smyslu, o kterém se důvodová zpráva k občanskému zákoníku zmiňuje, je, že věci v právním smyslu jsou něčím, čeho se mohou dotýkat subjektivní majetková práva, především právo vlastnické.²⁶

Širší romanistické pojetí²⁷ věci jako věci hmotné i nehmotné má podle důvodové zprávy k občanskému zákoníku lépe vyhovovat praxi a odpovídat čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod²⁸ i mezinárodním smlouvám na ochranu duševního vlastnictví.

Věci, které nevyhovují definici věci hmotné, jsou věcmi nehmotnými. Občanský zákoník reflektuje pravidlo, které při vymezení párových pojmů stanoví, že není vhodné definovat oba pojmy. Obsah druhého pojmu, v tomto případě věci nehmotné, máme

²³ Např. Hlava V (zapsaný průmyslový vzor jako předmět vlastnictví) a § 30, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů.

²⁴ § 489, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: „*Věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“

²⁵ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. Str. 1729.

²⁶ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). *Nový občanský zákoník: Oficiální stránky Ministerstva spravedlnosti ČR* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>. Str. 117 - 124

²⁷ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a práva k duševnímu vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 244 s. Str. 29.

²⁸ „*Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.*“

zjistit argumentací a contrario. Důvodová zpráva deklaruje, že absencí definice věci nehmotné se občanský zákoník snaží vyhnout riziku pomnutí a nepokrytí určité matérie, která by mohla zůstat nevyjasněna.²⁹ Je ale třeba konstatovat, že občanský zákoník absencí definice nehmotné věci příliš nepřispívá jasnějšímu vymezení povahy a rozsahu nehmotných věcí. Výklady této problematiky v právní teorii se tak částečně shodují, ale jindy se u různých autorů mohou i rozcházet.³⁰

Nehmotnými věcmi rozumíme práva, jejichž povaha to připouští a jiné věci bez hmotné podstaty.³¹ Nehmotné věci občanský zákoník vymezuje tautologicky, nejedná se o vymezení nehmotné věci v pravém slova smyslu. Ustanovení § 496 odst. 2 je spíše názorným příkladem toho, jakou představu měl o věci nehmotné zákonodárce.³² Nadále se vychází z toho, že tento odstavec nemá definiční význam a i z důvodové zprávy plyne, že která věc nespadá pod definici věci hmotné, je věcí nehmotnou.

Věci nehmotné nemají hmotnou podstatu a mohou být předmětem absolutních majetkových práv (právo ze zapsaného průmyslového vzoru) i relativních majetkových práv (licence). Zapsané průmyslové vzory, ochranné známky, patenty a užité vzory občanský zákoník řadí do kategorie nehmotných věcí jakožto jiných věcí bez hmotné podstaty.

Výsledky tvůrčí duševní činnosti, k nimž se váží osobnostní práva nemajetkové hodnoty, jakými jsou průmyslové vzory nebo autorská díla, za věci v právním smyslu v minulosti považovány nebyly z důvodu jejich úzkého sepětí s osobností člověka. Práva vyplývající ze zvláštní ochrany nehmotných statků (například práva ze zapsaného průmyslového vzoru) už ale za věci v právním smyslu považována jsou. Takové věci jsou věcmi nehmotnými hromadnými a nejsou již spjaty s osobností člověka. Stejně tak

²⁹ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). *Nový občanský zákoník: Oficiální stránky Ministerstva spravedlnosti ČR* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>. Str. 117 – 124

³⁰ JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a práva k duševnímu vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 244 s. Str. 31.

³¹ § 496, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

³² *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6 sv. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Str. 1170.

jsou nehmotnými věcmi i další formy ochrany, z jejichž podstaty vyplývá, že nejsou spojeny s osobností člověka – ochranné známky či obchodní tajemství.³³

Občanský zákoník považuje převoditelná majetková práva k duševnímu vlastnictví za nehmotnou věc s výjimkou například osobnostních nebo majetkových práv autorských. Nemajetková povaha osobnostních práv autorských nepřipouští, aby tato práva byla věcí v právním smyslu. Majetková práva autorská tvoří výjimku a nejsou věcí v právním smyslu proto, že se jedná o práva nepřevoditelná, neocenitelná a nepostižitelná.³⁴

Design jako myšlenku považují za věc nezastupitelnou, věcí zastupitelnou se může stát v momentě jeho inkorporace na větší počet hmotných nosičů s možností inkorporaci designu kdykoli opakovat. Design však v praxi do vícero hmotných nosičů vtělen nebude, obzvláště pokud se jedná o módní návrhářství, konkrétně lokální tvorbu, která má jen omezené prostředky. Formy ochrany nehmotných statků i majetková práva k nehmotným statkům jsou z hlediska kategorizace věcí na věci movité a nemovité považovány za věci movité. Z pohledu rozlišení věcí na uživatelné a neuzivatelné řadíme nehmotné statky, tudíž i design, z důvodu jejich nehmotné povahy k věcem neuzivatelným.

³³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. Str. 1730.

³⁴ Tamtéž, str. 1756.

4 Design pod ochranou módního práva

Módní design a jeho ochrana si v zahraničních právních řádech v několika posledních letech vydobily samostatné postavení a spadají do právního odvětví módního práva neboli práva módního průmyslu. Módního designu a módních návrhářů se dotýkají právní normy nejen z oblasti práva duševního vlastnictví, ale taktéž z práva občanského, obchodního, finančního či práva pracovního. Proto módní právo tam, kde funguje jako právní odvětví, není jednotně kodifikováno, je právem průřezovým, interdisciplinárním a kombinuje při ochraně módního designu a činností s ním souvisejících ustanovení jiných právních odvětví.

Módní právo je definováno jako právní obor, jenž zahrnuje vše od původní myšlenky módního návrháře až po cestu výsledku jeho tvůrčí činnosti do skříně zákazníka. Toto stále ještě relativně nové právní odvětví stojí na čtyřech nosných pilířích – právo duševního vlastnictví, obchodní a finanční právo, právo mezinárodního obchodu a právo občanské. Pod právo módního průmyslu můžeme kromě oblečení, bot a módních doplňků zařadit i výrobky, jakými jsou například parfémy nebo kosmetické produkty.³⁵

Za zakladatelku módního práva je považována Susan Scafidi, americká právnička, profesorka a zakladatelka Fashion Law Institute na Fordham University School of Law. Scafidi spojení módního práva nejdříve použila na svém blogu Counterfeit Chic, který k založení samostatného odvětví ve Spojených státech amerických značně přispěl.³⁶ Fashion Law Institute se stalo vůbec prvním odborným právním centrem, které se kdy přímo specializovalo na problematiku módního průmyslu. První kurzy z oblasti módního práva Susan Scafidi vedla od roku 2010. V červnu 2015 Fordham University School of Law oznámila, že od podzimu tohoto roku nabídne studentům možnost získat titul z oboru módního práva. Program bude studentům se zájmem o právo módního

³⁵ *Navigating fashion law: leading lawyers on exploring the trends, cases, and strategies of fashion law.* Boston, Mass.: Aspatore, 2012, 384 s. Inside the minds.

³⁶ Tamtéž.

průmyslu nabízet dva tituly – Master of Studies in Law (M.S.L) nebo Master's of Law (LL.M).³⁷

Jak Susan Scafidi popisuje ve svých knihách a rozhovorech, založit právo módního průmyslu nebylo jednoduché a mnohdy se setkala s předsudky i argumenty, že módního práva není třeba. Jeho existence má své kritiky i příznivce, zřetelné však je, že ochrana módního průmyslu a tvůrčí činnosti návrhářů je potřebná, ať už v rámci speciálního právního odvětví, nebo skrze vícero odvětví jiných.

V České republice zatím k takové specializaci nedošlo a oblastí módního práva se doposud zabývají jen sociální sítě a několik málo článků, které se více zaměřují na Spojené státy americké, Velkou Británii, Francii či Itálii. Tudíž na státy, kde je módní průmysl o mnoho silnější, vykazuje mnohem vyšší obrat a větší potřebu řešit spory mezi návrháři a související právní otázky, než tomu prozatím bylo a je v České republice.

³⁷ BERRINGTON, Katie. First Fashion Law Degree Announced. *Vogue: News* [online]. 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.vogue.co.uk/news/2015/06/23/fordham-university-first-fashion-law-degree-announced>

5 Formy ochrany módního designu v České republice

Se vznikem samostatné České republiky a změnou politického systému došlo ke změnám i v oblasti návrhářství. Módní návrháři se s obnovou podnikání mohli zapojit do tržního systému – založit si společnost, otevřít si vlastní obchod se svými výrobky a začít v této oblasti podnikat.

Jaká je ale právní ochrana výsledků jejich řemesla? Tuto kapitolu budu věnovat všem druhům právní ochrany, kterou může módní návrhář využít, a podmínkám, jež musí daný předmět ochrany či osobně sám návrhář splnit. Nastíním i možnost souběhu autorskoprávní a průmyslové ochrany a vztah průmyslového vzoru a ochranné známky. Prostředkům ochrany na poli Evropské unie, zapsanému a nezapsanému průmyslovému vzoru, je věnována jedna z následujících kapitol.

5.1 Ústavněprávní ochrana

Ochrana duševního vlastnictví je na ústavní úrovni zakotvena v Listině základních práv a svobod. Listina je součástí ústavního pořádku České republiky, což znamená, že se jedná o normu s nejvyšší právní silou - všechny právní předpisy nižší právní síly tak musí být v souladu s Listinou.

Listina zaručuje právo každého vlastnit majetek (čl. 11 odst. 1 Listiny), svobodu umělecké tvorby (čl. 15. odst. 2 Listiny) a stanovuje, že práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem (čl. 34 odst. 1 Listiny). Jedná se o práva a svobody, které náleží každému – kromě občanů České republiky i cizincům. Uvedená práva jsou přímo aplikovatelná a lze se jich s odkazem na Listinu domáhat u soudu.

Umělecká tvorba představuje zvláštní formu svobody projevu (čl. 17 Listiny), která je specifická svým úzkým sepětím s vnitřními myšlenkovými projevy jednotlivce. Garance svobody umělecké tvorby je projevem svobody a důstojnosti člověka v oblasti duševní a duchovní.³⁸ Svoboda umělecké tvorby není absolutní, nezbavuje umělce jeho

³⁸ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, 1119 s. Student (Leges). Str. 548.

odpovědnosti za výsledek umělecké činnosti. Každý umělec má odpovědnost za své jednání a dopady takového jednání.³⁹ Listina v ustanovení čl. 15 nepředpokládá omezení svobody umělecké tvorby cestou vnitrostátního zákonodárství a jakékoli omezení umělecké tvorby je výslovně zakázáno i v Listině základních práv Evropské unie.⁴⁰ Přesto komentář k Listině omezení této svobody předpokládá: „*Omezení vědeckého bádání a umělecké tvorby jsou možná, ale bude zde třeba postupovat analogicky k ustanovení čl. 17 odst. 4 (Listiny), tedy omezení je možné pouze zákonem, a to pouze pokud jsou to opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*“⁴¹ Zároveň uvádí, že omezení musí být dostatečně určitá, jinak by mohla vést k extenzivnímu výkladu omezujících podmínek.⁴²

Ustanovení čl. 34 odst. 1 Listiny zmiňuje, že práva k výsledkům tvůrčí činnosti jsou chráněna zákonem, přičemž tímto zákonem se rozumí autorský zákon.⁴³ K právním předpisům, které chrání práva k výsledkům tvůrčí činnosti, patří také například zákon o ochraně průmyslových vzorů nebo zákon o ochraně průmyslového vlastnictví. Výsledky tvůrčí duševní činnosti představují plody duševní práce spojené s rozumovou činností a nadáním konkrétních lidí a zasluhují si zvláštní ochranu, neboť tak dochází ke společenskému pokroku a plody tvůrčí činnosti mohou být užívány širokým okruhem lidí. Prospěch by ale měli mít především původci výsledků tvůrčí činnosti, mají tak Listinou zakotvené právo na požívání ochrany svých morálních a materiálních zájmů, jež vyplývají z jejich umělecké činnosti.⁴⁴

Garantem ústavně zaručených práv je Ústavní soud České republiky, jehož hlavním úkolem je kontrola dodržování ústavnosti.

³⁹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009, 901 s. Str. 1082.

⁴⁰ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, 1119 s. Student (Leges). Str. 550.

⁴¹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009, 901 s. Str. 1082.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, str. 1277.

⁴⁴ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, 1119 s. Student (Leges). Str. 672 - 673.

5.2 Autorské právo

Ochrana autorskoprávní vychází z principu absolutních práv. Dále s ní spojujeme princip neformálnosti vzniku ochrany a princip teritoriality.⁴⁵

Autorské právo rozlišuje díla literární, jiná díla umělecká a díla vědecká. Design má nejbližší ke kategorii děl uměleckých (tj. kategorie děl uměleckých jiných než literárních), která se ještě podrobněji rozlišuje na několik podkategorií. Jedná se o díla hudební, divadelní, fotografická a díla vyjádřená postupem podobným fotografii, audiovizuální, výtvarná, architektonická, díla umění užitého a jiná díla umělecká. Design souvisí s předposledně zmíněnou podkategorií děl užitého umění.

Kromě oděvních modelů a šperkařských děl se dílem užitého umění rozumí například i nábytek, hračky nebo výtvoři ze skla, keramiky a porcelánu. Společným znakem těchto produktů je právě design, protože každý z výše uvedených předmětů musí mít nějaký tvar, barvu, vzor a další designéřské aspekty.

Účelem děl užitého umění je zabezpečování každodenních potřeb, ať už se jedná o předmět originální nebo vytvořený v mnohem větším počtu kusů.

Autorský zákon stanoví několik podmínek v podobě legálních pojmových znaků pro to, aby bylo možné dílo začlenit pod ochranu autorského práva. Jedná se o podmínku výsledku tvůrčí činnosti autora, jedinečnost díla jako výsledku tvůrčí činnosti, povahovou vlastnost díla být objektivně (tj. smysly) vnímáno jako výsledek (i součást) tvůrčí kategorie umění a vyjádření v jakékoli smysly vnímatelné a objektivně sdělitelné neboli jinými osobami seznatelné podobě (v tzv. vnější formě).

Prvním pojmovým znakem je dílo jako výsledek tvůrčí činnosti autora. Tvůrčí činností rozumíme činnost duševní, tzv. „práci hlavou“. Není však vyloučena ani mechanická stránka tvůrčí činnosti, která je v oblasti návrhářství po vymyšlení designu druhou důležitou fází, kdy design kousku oblečení, bot, kabelky či jiných doplňků

⁴⁵ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 23.

získává svou reálnou hmotnou podobu. Tvůrčí činnost je spjata s fyzickou osobou, s osobou tvůrce, v případě módního designu módního návrháře. Pro vznik výtvaru jsou důležité osobní vlastnosti designéra, bez nichž by nebylo možné daného díla dosáhnout. Jedná se například o jeho talent, schopnost tvořit a vlastnosti, které módní návrhář získal vzděláním, praxí či díky životní zkušenosti. Podstatná je i jeho představivost, inspirace nebo tvůrčí svoboda.⁴⁶

Jedinečnost díla jako výsledku tvůrčí činnosti je autorským zákonem chápána jako statistická pravděpodobnost, nikoli jako absolutní jedinečnost filozofická. Jedinečnost díla je nejosobitějším ztvárněním výtvaru na základě autorova svobodného výběru z tvůrčích možností. Takové dílo musí kromě osobitosti obsahovat i prvek původnosti (neboli originality) a novosti.⁴⁷

Objektivní vnímatelnost díla smysly jako výsledku umění je povahou díla být sdělitelným projevem tvůrčí činnosti. Příkladem z oblasti designu by mohla být jeho estetická stránka, jež působí na potenciální klienty módního návrháře, vyjadřuje emoce návrháře a působí na lidské city obecně jeho umělecké tvorby.

Posledním pojmovým znakem, jenž musí být splněn kumulativně se znaky předchozími, je vnímatelná podoba. Sdělitelná vnější forma vyjímá výtvar z vnitřního duševna jeho autora a umožňuje vnímání díla dalšími osobami.⁴⁸ U díla postačí autorskému právu jeho pomíjivé zachycení, v módním návrhářství se však vždy bude jednat o vyjádření díla na jeho hmotném nosiči.

Doba ochrany autorského díla trvá po dobu života autora a 70 let po jeho smrti. Bernská úmluva i dřívější úprava stanovily za dostatečnou dobu 50 let po smrti autora, avšak ta je v současné době považována za nevyhovující z hlediska prodloužení

⁴⁶ TELEČEK, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 s. Velké komentáře. Str. 17 – 18.

⁴⁷ Tamtéž, str. 20.

⁴⁸ Tamtéž, str. 22.

lidského věku. Nynější úprava doby ochrany autorského díla má za cíl zachovat příjem z užívání díla alespoň dvěma generacím autorových dědiců.⁴⁹

5.3 Ochranné známky

Ochranné známky jsou obchodním identifikátorem každého módního návrháře a zajišťují informace o původu výrobků a jejich kvalitě.⁵⁰ S ochrannými známkami si spotřebitel spojuje určitý výrobek nebo poskytování určité služby, které jsou díky ochranné známce lépe identifikovatelné. Ochranná známka tak může vést k většímu úspěchu na trhu. Pokud je ochranná známka správně provedena a použita, může znamenat zvýšení obrátu výrobce. Pomáhá spotřebiteli, který si ochrannou známku spojí s určitou vlastností nebo kvalitou, při výběru, orientuje ho a je zárukou výrobce oproti zboží neznačkovému.⁵¹

Známkoprávní ochrana je založená na principu absolutních práv a je pro ni typický princip registrační, princip teritoriality a princip poplatkový.⁵²

Základem zákonné úpravy ochranných známek je zákon o ochranných známkách.

5.3.1 Legální definice ochranné známky

Zákon o ochranných známkách obsahuje ve svém § 1 pozitivní definici ochranné známky a za označení, které může tvořit ochrannou známku, považuje jakékoli označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby.

⁴⁹ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xii, 640 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. Str. 42.

⁵⁰ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 260.

⁵¹ Tamtéž, str. 352.

⁵² KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 21.

Mezi základní druhy ochranných známek řadíme slovní označení, obrazové označení, kombinované a prostorové označení.

Slovní označení tvoří jméno nebo slovo přirozené z obecné slovní zásoby nebo uměle vytvořené. Slovním označením v grafické podobě je slovo, jméno nebo název, přičemž písmo má navíc grafickou podobu. Slovní známka by měla být fantazijní, krátká a zapamatovatelná, měla by esteticky působit a zároveň se musí hodit k výrobkům a nabízeným službám, které reprezentuje.⁵³

Obrazové označení představuje kresbu či grafickou zkratku a jeho nejdůležitějším kritériem je snadná zapamatovatelnost a jednoznačnost. Obrazová ochranná známka musí být také přenositelná na výrobek a musí splňovat kritérium možnosti změny velikosti.

Kombinované označení spojuje vlastnosti slovního a obrazového označení a jeho hlavní výhodou je, že může obsahovat i prvek zápisu neschopný, pokud zároveň obsahuje i dostatečně způsobilý prvek, který je schopný zajistit rozlišovací způsobilost ochranné známky. Kombinované známky představují asociaci více výrobků s jedním výrobcem, kdy je zachován jen některý z jejích prvků a mění se buď barva výrobku, nebo naopak dojde ke změně slovního prvku.⁵⁴

Ze všech druhů ochranných známek jsou nejméně používané ochranné známky prostorové, s nimiž je spojena nemožnost neomezeného zvětšování nebo zmenšování. Prostorové označení je způsobilé nahradit průmyslový vzor nebo jeden výrobek může být současně chráněn prostorovou ochrannou známkou i průmyslovým vzorem. Výrobci volí ochranu prostřednictvím prostorového označení především z důvodu neexistence omezené doby ochrany u ochranné známky.⁵⁵

⁵³ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str 354 - 355.

⁵⁴ Tamtéž, str. 357 - 358.

⁵⁵ Tamtéž, str. 358.

5.3.2 Podmínky pro zápisnou způsobilost ochranné známky

Z ustanovení § 1 zákona o ochranných známkách vyplývají dvě podmínky – označení musí být způsobilé grafického znázornění a musí být zároveň způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků a služeb osoby jiné. Jakékoli označení vyjádřené jinak než v grafické podobě, je neschopné zápisu do rejstříku ochranných známek (např. speciální vůně nebo znělka). Vývojové tendence v oblasti ochranných známek však u znaků, jimiž je ochranná známka tvořena, směřují k jejich rozšiřování.⁵⁶

Ochranná známka nemůže existovat samostatně, vždy je spojena s výrobky, které označuje nebo se službami, které jsou poskytovány.⁵⁷ Aby ochranná známka naplnila svůj účel, musí splňovat několik kritérií, mezi něž patří obsahová závislost na subjektu, pro který je vytvořena, originalita a nevšednost, dobrá rozlišovací schopnost od známek již zapsaných, neměnnost vzhledu a časová stálost, všestranná použitelnost a možnost zmenšování či zvětšování.⁵⁸ Ochrannou známku nemůže představovat označení, jež získalo „jistou obecnou povědomost, která se stala pro tato samotná označení příznačnou“.⁵⁹ Důvody odmítnutí ochrany ochranné známky zákon o ochranných známkách vymezuje v § 4 a § 6.⁶⁰

Zápis ochranné známky platí 10 let ode dne podání přihlášky. Dnem podání přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti před každým, kdo podá později přihlášku shodné nebo podobné ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby. Maximální doba známkoprávní ochrany však omezena není, pokud vlastník opakovaně žádá o její prodloužení.

⁵⁶ HORÁČEK, Roman. *Zákon o ochranných známkách: Zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení ; Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví : komentář. 2.*, podstatně dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, xvi, 543 s. Str. 56 - 58.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž, str. 59.

⁵⁹ Tamtéž, str. 62.

⁶⁰ Jedná se například o označení, které nemůže tvořit ochrannou známku ve smyslu § 1, nemá rozlišovací způsobilost, které je tvořeno výlučně tvarem, mohlo by klamat veřejnost, obsahuje znak vysoké symbolické hodnoty atd.

Ochranná známka zaniká, jestliže vlastník nepožádá o obnovu zápisu této známky.⁶¹

5.4 Průmyslové vzory

Průmyslové vzory jsou upraveny zákonem o ochraně průmyslových vzorů. Jsou charakteristické svou duální povahou, nachází se na pomezí mezi uměním a technologií. Designér musí ovládat jak stránku komerční, tak i tu technickou, jelikož i technické prvky designérských výtvorů jsou pro jeho zákazníky důležité.

Ochrana zapsaného průmyslového vzoru je založena na principu absolutních práv. Stejně jako ochrana známkoprávní je ochrana prostřednictvím průmyslového vzoru spojena s principem registračním, principem teritoriality a principem poplatkovým.⁶²

Mezi tři nejdůležitější znaky průmyslového vzoru řadíme jeho viditelnost při obvyklém použití výrobku, zvláštní vzhled, který daný předmět odlišuje od ostatních, a též distancování se od technické funkce.⁶³

5.4.1 Legální definice průmyslového vzoru

Zákon o ochraně průmyslových vzorů poskytuje průmyslovému vzoru legální definici a definuje jej jako vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení.⁶⁴ Výčet toho, v čem všem může vzhled výrobku spočívat, je demonstrativní, znamená tak možnost rozšíření na další znaky vzhledu. I jiné znaky, v tomto zákoně neuvedené, mohou mít velký význam při charakteristice výrobku.

⁶¹ § 20 a § 29, zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb.

⁶² KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 21.

⁶³ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 150.

⁶⁴ § 2 písm. a), zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb.

Důvodová zpráva k návrhu zákona o ochraně průmyslových vzorů dále jako důležitý znak uvádí i opakovatelnost průmyslového vzoru. Ochrana průmyslového vzoru, který by se vytvořil jen jednou a byl by neopakovatelný, by byla protismyslná.⁶⁵

Podstatnou roli může hrát i zmíněná struktura nebo použitý materiál výrobku, oba dva znaky se totiž podílí na celkovém vzhledu výrobku. Struktura povrchu výrobku může být matná, lesklá, jemná či drsná a v oblasti materiálů má designér široké možnosti. Výměnou původního materiálu za jiný může dojít i k na první pohled zřetelné změně celkového dojmu z výrobku.

Dekor výrobku sám o sobě není považován za schopný samostatné ochrany průmyslovým vzorem proto, že dekor není výrobkem. Takový přístup však v praxi vyvolává problémy v případě, kdy designér vytvoří ornament či zdobení a musí vymýšlet, na jakých výrobcích by mohl být dekor realizován.⁶⁶ Designér by si zdobení musel nechat přihlásit u každého výrobku, který by byl daným dekorem ozdoben, což není reálně možné.

5.4.2 Podmínky pro zápisnou způsobilost průmyslového vzoru

Zákon o ochraně průmyslových vzorů jako podmínky jeho ochrany uvádí dvě kritéria - novost a individuální povahu. Pokud obě podmínky daný průmyslový vzor splňuje, je způsobilý právní ochrany, tudíž způsobilý být zapsán do rejstříku průmyslových vzorů. Nepřihlíží se ke znakům předurčeným technickou funkcí vzoru, ani ke znakům, které musí mít přesný tvar a rozměr, aby mohl být výrobek spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku za účelem plnění své funkce. Technické účinky a vlastní technická řešení hrají u průmyslových vzorů zpravidla zanedbatelnou roli.⁶⁷ Znaky ovlivněné technickými skutečnostmi či parametry nejsou

⁶⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 207/2000 Sb. *Beck-online* [online]. 2000 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayf6mrqg5pwi6rng>

⁶⁶ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 162.

⁶⁷ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 251.

považovány za relevantní a nepřihlíží se k nim při průzkumu zápisné způsobilosti průmyslového vzoru.⁶⁸

Pokud průmyslový vzor kumulativně splní obě podmínky k zápisu, je zapsán do rejstříku průmyslových vzorů a od data jeho zápisu počíná běžet právní ochrana, jejíž doba činí 5 let. Doba ochrany může být opakovaně celkem čtyřikrát obnovena, maximální doba ochrany tak činí 25 let.

5.4.2.1 Novost průmyslového vzoru

První podmínkou pro způsobilost ochrany průmyslového vzoru je jeho novost. Jak je stanoveno zákonem o ochraně průmyslových vzorů, průmyslový vzor se považuje za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor.⁶⁹ Ze zákonné definice novosti vyplývá její chápání jako novosti absolutní. Objektivní kritérium novosti neumožňuje zápis průmyslových vzorů, které jsou shodné s průmyslovými vzory již zpřístupněnými veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti. Za shodné se považují takové průmyslové vzory, jež se svými znaky liší pouze nepodstatně.

Zákon o ochraně průmyslových vzorů vymezuje prostřednictvím vyvratitelné právní domněnky to, co považuje za zpřístupnění veřejnosti. Průmyslový vzor byl zpřístupněn veřejnosti, byl-li zveřejněn na základě zápisu do rejstříku nebo vystaven, užíván v obchodě nebo jinak zveřejněn. Zpřístupnění průmyslového vzoru tak vešlo ve známost v odborných kruzích činných v rámci Evropských společenství a specializovaných v daném oboru během normálních obchodních činností.

V případech, kdy je přímým zdrojem zpřístupnění původce průmyslového vzoru nebo jeho právní nástupce a kdy ke zveřejnění došlo během dvanácti měsíců přede dnem podání přihlášky nebo vzniku práva přednosti, zákon takové zveřejnění toleruje a nepovažuje jej za překážku novosti. Pro původce je tak stanovena ochranná lhůta

⁶⁸ Tamtéž, str. 263.

⁶⁹ § 4, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb.

v délce trvání dvanácti měsíců, v níž musí, aby byla zachována novost jeho výrobku, podat přihlášku průmyslového vzoru u příslušného orgánu.

Do rejstříku průmyslových vzorů není možné zapsat průmyslový vzor s pozdějším právem přednosti, který se dostane do kolize se shodným průmyslovým vzorem s dřívějším právem přednosti, jenž byl zpřístupněn veřejnosti až po dni práva přednosti přihlášky s pozdějším právem přednosti. Pokud k zápisu průmyslového vzoru s pozdějším právem přednosti došlo, bude z rejstříku vymazán.

5.4.2.2 Individuální povaha průmyslového vzoru

Druhá podmínka pro způsobilost průmyslového vzoru být předmětem ochrany, individuální povaha, musí být splněna kumulativně s podmínkou první, novostí. Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolá u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, jenž byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti.⁷⁰ Požadavek individuální povahy je na rozdíl od požadavku novosti kritériem subjektivním a spíše než se srovnáváním detailů shodných výrobků se zaměřuje na celkový vzhled daných výrobků, vzhled výrobku jako celku.

S otázkou individuální povahy průmyslového vzoru souvisí důležitý institut informovaného uživatele. Informovaný uživatel nemá legální definici, jedná se o neurčitý právní pojem. Informovaný uživatel je fiktivní osobou, jež je zběhlá ve znalosti vzhledu do té doby veřejnosti zpřístupněných výrobků a je osobou, u níž se předpokládají určité znalosti v tomto oboru a vzorové povědomí. Nejedná se o průměrného spotřebitele, informovaný uživatel je v dané problematice zběhlý, má potřebné znalosti a dokáže posoudit, zda se průmyslové vzory svým celkovým vzhledem odlišují nebo zda se jedná o průmyslové vzory shodné.⁷¹

⁷⁰ § 5 odst. 1, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb.

⁷¹ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 275 - 276.

5.5 Nekalá soutěž

Ochrana proti nekalé soutěži je založena na odpovědnostním režimu ochrany a svou povahou je zpravidla ochranou neformální. U nekalé soutěže se zásadně jedná o objektivní charakter odpovědnosti. Výhodou ochrany proti nekalé soutěži je, že je možné se jejím prostřednictvím bránit tzv. otrockému kopírování i po vypršení doby trvání výlučných práv duševního vlastnictví.⁷² Její úpravu nalezneme v občanském zákoníku, kam se k 1. 1. 2014 přesunula z obchodního zákoníku jen s několika menšími změnami.

Práva proti nekalé soutěži mají ve vztahu k průmyslovým právům subsidiární povahu a uplatní se tehdy, kdy nebyla nebo nemohla být využita ochrana podle průmyslových práv. Právo proti nekalé soutěži může být uplatněno i tehdy, jestliže skončila ochrana dle průmyslových práv uplynutím vyhrazeného času.⁷³

Podmínky nutné k tomu, aby dané jednání mohlo být kvalifikováno jako nekalá soutěž, obsahuje tzv. generální klauzule⁷⁴. O nekalou soutěž se jedná v případě, kdy určité jednání splňuje znaky generální klauzule a je vyjádřeno ve speciálních skutkových podstatách následujících. Za nekalou soutěž je považováno i jednání, jež není vyjádřeno ve speciálních skutkových podstatách občanského zákoníku, avšak naplňuje podmínky generální klauzule. Podmínky generální klauzule musí být splněny kumulativně: jednání nastane v hospodářském styku, dostane se do rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.

Pokud dojde k napodobení designu jiného tvůrce, z oblasti nekalé soutěže připadá v úvahu zejména vyvolání nebezpečí záměny (§ 2981 občanského zákoníku) nebo parazitování na pověsti (§ 2982 občanského zákoníku).

⁷² KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 20 - 21.

⁷³ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 442 - 443.

⁷⁴ § 2976 odst. 1, zákon č. 89/2012, občanský zákoník: „Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.“

5.5.1 Vyvolání nebezpečí záměny

Vyvolání nebezpečí záměny se skládá ze tří dílčích skutkových podstat, třech odlišných jednání, a „zahrnuje prvek parazitismu i klamavosti“⁷⁵. K vyvolání nebezpečí záměny dojde, pokud je užito jméno jiné osoby nebo zvláštního označení závodu, jsou-li užívány již po právu jiným soutěžitelem. Zadruhé nastává v případě užití zvláštního označení či úpravy, které v zákaznických kruzích platí za příznačné. Poslední dílčí skutkovou podstatou je napodobení, jež je naplněno při napodobení cizího výrobku, jeho obalu nebo výkonu, nejedná se o napodobení v prvcích, které jsou funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, aby vyloučil nebo podstatně omezil nebezpečí záměny a zároveň pokud je jednání způsobilé vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu.

Při střetu označení se přihlíží k nebezpečí zaměnitelnosti a k účelu, k jakému jsou užívána. Při řešení střetů mezi označeními rozhoduje časová priorita.⁷⁶

První skutková podstata poskytuje ochranu jménům osob fyzických, mezi která patří pseudonymy osobností veřejného zájmu, jejich křestní jména nebo přezdívky, i osob právnických. Za jméno právnické osoby označuje občanský zákoník její název. Zvláštním označením závodu rozumíme označení registrovaná státním orgánem (např. ochranné známky).

Právní ochrana podle druhého odstavce, který mluví o zvláštním označení chráněném na základě příznačnosti, není spojena s registrací, její vznik souvisí s nabytím příznačnosti pro jejího uživatele. Může se jednat o doménové jméno, neregistrovaný název nebo logo, pokud se staly příznačnými.⁷⁷

Napodobením není jen tzv. otrocké napodobení, rozumíme jím i imitaci cizího výrobku v takové míře, že daný výrobek může být zaměnitelný s výrobkem jiného soutěžitele. Napodobení podle tohoto ustanovení není naplněno, pokud se jedná

⁷⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Str. 1192.

⁷⁶ Tamtéž, str. 1193.

⁷⁷ Tamtéž.

o částečnou imitaci, která souvisí s inovací a lidským pokrokem.⁷⁸ Způsobilst vyvolání nebezpečí záměny je potenciální možností, dojít k ní nakonec vůbec nemusí⁷⁹ a skutečný vznik záměny se nemusí ve sporech dokazovat⁸⁰.

5.5.2 Parazitování na pověsti

Občanský zákoník vymezuje parazitování na pověsti jako „zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl“⁸¹. Parazitováním je protiprávní jednání, které spočívá na přiživování se na pracovních výsledcích jiného subjektu a umožňuje nekale jednajícímu soutěžiteli získat na úkor jiného soutěžitele výhody, aniž by musel vynaložit své vlastní nápady, talent, finanční prostředky, čas nebo úsilí. Prvek klamavosti není vyžadován.⁸²

K naplnění této skutkové podstaty musí existovat pověst daného závodu, výrobku nebo služby, musí dojít ke zneužití pověsti a umožnění získání prospěchu, pro vlastní nebo cizí podnikání.⁸³ Pro naplnění znaků parazitování nemusí být dobrá pověst rozšířená, ke splnění skutkové podstaty postačí malé území či působení soutěžitelů v úzkém oboru. K naplnění parazitování na pověsti tak postačí i zneužití lokální pověsti, obzvláště pokud soutěžitelé působí ve stejné územní oblasti. Dobrá pověst se presumuje, dokud není prokázán opak.⁸⁴

⁷⁸ Tamtéž, str. 1195.

⁷⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013-, 6 sv. Velké komentáře. Str. 1816 – 1817.

⁸⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Str. 1193.

⁸¹ § 2982, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Str. 1197.

⁸³ Tamtéž, str. 1820.

⁸⁴ Tamtéž.

5.6 Souběh právních ochran designu

Pokud je dílo chráněno právem autorským, neznamená to, že předmět této ochrany nemůže být chráněn jiným právem. Deklaratorní ustanovení § 105 autorského zákona stanoví, že ochrana právem autorským nevyklučuje ochranu stanovenou zvláštními právními předpisy. Absolutní ochrany, jakou je například právě právo autorské, jsou na sobě nezávislé, tudíž není vyloučen souběh těchto ochran u jednoho výtvoru.⁸⁵ Díla užitého umění a průmyslové vzory mohou být typickým příkladem střetu ochrany vyplývající z práva autorského i z práv průmyslových.

Mezi autorskoprávní ochranou a ochranou vyplývající z průmyslových práv existuje několik možností vztahů. Naše právní předpisy umožňují souběžnou ochranu průmyslového vzoru prostřednictvím těchto dvou typů právních ochran, jež se překrývají a existují nezávisle na sobě.⁸⁶

Možný souběh autorskoprávní a průmyslověprávní ochrany vyplývá z § 1 odst. 2 zákona o ochraně průmyslových vzorů. Toto ustanovení poukazuje na možnost souběhu obou typů právních ochran. Ochrana prostřednictvím průmyslového vzoru nevyklučuje ochranu prostřednictvím autorského práva a stejně je tomu i naopak.

Souběh právní ochrany je možný i v případě průmyslových práv a práva proti nekalé soutěži či ochrany jednoho výrobku prostřednictvím průmyslového vzoru a ochranné známky. Situaci souběhu ochran v konkrétní souvislosti s ochrannými známkami popsal ve svém rozsudku Vrchní soud v Praze: *„I když nárok vlastníka na ochranu práva z ochranné známky a nárok soutěžitele na ochranu před nekalou soutěží jsou samostatnými právními tituly, které vycházejí z odlišné hmotněprávní úpravy, je třeba vzít v úvahu, že pokud dojde k zásahu do práva proti ochranné známce a jak*

⁸⁵ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 s. Velké komentáře. Str. 844.

⁸⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 257.

*poškození, tak rušitel jsou soutěžitelé, pak může být zásah do práva k ochranné známce posouzen jako nekalosoutěžní jednání.*⁸⁷

5.6.1 Porovnání a vztah právní ochrany autorskoprávní a průmyslové

Ochrana designu podle autorskoprávní ochrany a ochrany prostřednictvím průmyslového vzoru má své odlišnosti a spočívá především ve formálnosti, trvání ochrany a převoditelnosti práv.

Autorskoprávní ochrana vzniká neformálně, automaticky vytvořením a vyjádřením díla v objektivně vnímatelné podobě, bez toho aniž by své dílo musel jeho autor registrovat či zapisovat. Průmyslověprávní ochrana je naopak formální ochranou a musí se o ni žádat u příslušného úřadu (národního, mezinárodního či regionálního) prostřednictvím přihlášky se stanovenými náležitostmi. Nevzniká automaticky, k jejímu vzniku dojde až rozhodnutím příslušného orgánu.⁸⁸

Další rozdíl mezi těmito dvěma druhy ochrany spočívá i v tom, jaká úroveň daného výtvoru je již chráněna a která ještě právní ochranu nemá. Autorské právo chrání dílo dokončené i jeho jednotlivé vývojové fáze. Průmyslověprávní ochrana se předmětu ochrany dotýká teprve až v momentě, kdy je dosažena určitá úroveň řešení. Nedokončené průmyslové vzory, stejně tak jako průmyslové vzory bez kumulativního splnění znaku celosvětové novosti a požadavku individuální povahy, chráněny nebudou. Individuální povaha u informovaného uživatele musí vyvolávat takový celkový dojem, který doposud nevyvolávaly jiné známé vzory.

Z hlediska trvání ochrany a převoditelnosti v oblasti autorského práva je třeba tato práva rozlišit na osobnostní a majetková. Osobnostní práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora nezanikají. Majetková práva autora trvají po dobu jeho života a 70 let po jeho smrti. Trvání majetkového práva autorského není podmíněno povinností zaplatit jakýkoli poplatek. Oproti tomu v oblasti průmyslových vzorů je doba trvání ochrany 5 let s možností prodloužení celkem čtyřikrát o dalších pět let. V tomto případě je ale

⁸⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 3 Cmo 41/2005

⁸⁸ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 257 - 258.

podání přihlášky průmyslového vzoru i následná obnova podmíněna zaplacením poplatků příslušnému úřadu. Rozdíl oproti autorskoprávní ochraně je u průmyslových vzorů i v převoditelnosti, kdy může být právo k průmyslovému vzoru převedeno zcela nebo zčásti na třetí osobu. U obou druhů ochrany má však autor v autorském právu a původce či vlastník v průmyslové ochraně možnost udělit jiné osobě licenční smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva.

5.6.2 Porovnání a vztah průmyslového vzoru a ochranné známky

U vnějšího vzhledu výrobku se kromě ochrany prostřednictvím průmyslového vzoru nabízí i ochranná známka a současná praxe ukazuje, že využívání právní ochrany ve formě ochranné známky není ničím výjimečným.⁸⁹ Místo průmyslového vzoru tak vlastník může k ochraně svého výrobku využít prostorové ochranné známky.

Při řešení situace, zda je možné jeden výrobek chránit současně průmyslovým vzorem a ochrannou známkou, je třeba vycházet z účelu a role obou těchto forem právních ochran. Průmyslový vzor je užitečným předmětem, který u zákazníků vyvolává dojem atraktivity. Má zabránit třetím stranám kopírování, užívání bez svolení vlastníka a prodávání předmětů, které jsou chráněny průmyslovým vzorem, a zároveň podporovat lidskou kreativitu. Charakter a účel ochranných známek je jiný. Jak jsem již uvedla výše, ochranná známka je především obchodním identifikátorem, který zajišťuje informace o původu výrobků, jejich kvalitě a výrobcí. Přesto k prolínání zmíněných právních ochran dochází a není ani zcela vyloučené, aby tvar nebo prostorové uspořádání výrobku byly nejprve chráněny průmyslovým vzorem a posléze jako chráněné označení.⁹⁰

Průmyslové vzory a ochranné známky se odlišují i dobou ochrany. Ochranná doba průmyslového vzoru je omezená a trvá 5 let, může být maximálně čtyřikrát obnovena. Maximální doba ochrany průmyslového vzoru tak činí 25 let. Ochranná známka je chráněna po dobu 10 let, kterou je možné na žádost majitele obnovit o dalších 10 let.

⁸⁹ HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 259.

⁹⁰ Tamtéž, str. 259 – 260.

Maximální doba ochrany ochranné známky stanovena není, může být neomezeně prodlužována, pokud je užívána a zajistí se její obnova.

6 Prostředky ochrany designu v České republice

Prostředky ochrany designu jako zapsaného průmyslového vzoru rozlišujeme na prostředky veřejnoprávní a soukromoprávní. Prostředky veřejnoprávní ochrany vyplývají především z ochrany, jež vyplývá ze zápisu průmyslového vzoru u Úřadu průmyslového vlastnictví a činnosti Úřadu při jejím poskytování, a z práva trestního.

Prostředky soukromoprávní ochrany jsou žaloba zdržovací a odstraňovací. V oblasti porušování práv k průmyslovým vzorům mohou hrát podstatnou roli také vydání bezdůvodného obohacení, nárok na náhradu škody či poskytnutí přiměřeného zadostiučinění.

6.1 Prostředky veřejnoprávní ochrany

Prostředky veřejnoprávní ochrany představují zvláštní ochranu, jež je poskytována na základě zápisu průmyslového vzoru nebo ochranné známky do rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví. V případě rozporu nebo zásahu, který by zápisem vznikl, je možné domáhat se v rámci správního řízení zrušení udělené právní ochrany.⁹¹

Veřejnoprávní povahu má i ochrana poskytovaná trestním právem a následné trestní řízení. U designu, obzvláště v souvislosti s lokální tvorbou, se však tato ustanovení nejspíše nevyužijí tak často jako ochrana poskytovaná soukromoprávní cestou. Jedná se především o trestný čin porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268 trestního zákoníku), porušení chráněných průmyslových práv (§ 269 trestního zákoníku) nebo porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 trestního zákoníku). Všechny uvedené trestné činy vyžadují zavinění ve formě úmyslu.

V těchto případech nebude neoprávněným zásahem pouze neoprávněné užívání v přesné podobě a věrná napodobenina, ale též napodobení v podstatných znacích

⁹¹ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 247 s. Str. 151.

za účelem vytvoření celkového dojmu podobnosti, tedy i užití výrobku zaměnitelného, které záměrně dezorientuje spotřebitele.⁹²

Z ustanovení trestního zákoníku a povahy trestního práva vyplývá, že trestní právo by mělo působit jen v případech, kdy se majitelé práv nemohou domoci svých práv prostřednictvím práva soukromého a kdy se jedná o ty nejzávažnější formy porušování těchto práv.⁹³

6.2 Prostředky soukromoprávní ochrany

Vlastník průmyslového vzoru má výlučné právo průmyslový vzor užívat, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas k jeho užívání třetím osobám nebo na ně průmyslový vzor převést.

Neoprávněný zásah do průmyslových práv představuje negativní jev a v souvislosti s průmyslovými vzory se bude zpravidla jednat o napodobování a kopírování vzhledu výrobku. Práva z průmyslového vzoru porušuje ten, kdo bez svolení majitele tohoto práva předmětný vzhled výrobku při své hospodářské činnosti vyrábí, uvádí do oběhu nebo upotřebí. Původnímu výrobcí tak mohou vznikat přímé i nepřímé finanční ztráty.⁹⁴

Nároků soukromoprávní povahy, jež vyplývají z udělené právní ochrany, je možné se domáhat v řízení před příslušným soudem. Ve věcech průmyslového vlastnictví je věcně a místně příslušným soudem Městský soud v Praze jako soud prvního stupně. Došlo-li k neoprávněnému zásahu do průmyslových práv, může se oprávněná osoba domáhat, aby se porušovatel protiprávního jednání zdržel a aby odstranil následky takového jednání.⁹⁵ Vznikla-li protiprávním jednáním škoda, může vlastník požadovat její náhradu, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění nebo vydání bezdůvodného obohacení.

⁹² Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 9. 2005, sp. zn. 10 To 314/2005

⁹³ JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 247 s. Str. 158.

⁹⁴ Tamtéž, str. 205.

⁹⁵ JAKL, Ladislav; JANSÁ, Václav. *Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, 268 s. Str. 98 – 99.

Vlastník průmyslového práva by se před tím, než začne spor řešit soudní cestou, měl pokusit o mimosoudní řešení. Může nejprve dopisem oslovit domnělého porušovatele a v případě, že by taková forma nevedla k vyřešení nastalé situace, navrhnout prostředníka obou stran v podobě mediátora. Strany mohou svůj spor předložit i rozhodci nebo rozhodčímu soudu.⁹⁶

⁹⁶ Tamtéž, str. 207.

7 Ochrana designu v Evropské Unii

Právní ochrana designu jakožto (průmyslového) vzoru v Evropské unii je zakotvena v Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. 12. 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství, Nařízení Komise (ES) č. 2245/2002 ze dne 21. 10. 2002, kterým se provádí dříve uvedené nařízení, a Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 98/71/CE ze dne 13. 10. 1998.

Z důvodu neuspokojivého stavu národních úprav členských států vydala Evropská komise v roce 1991 pracovní dokument s názvem Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design. Dokument se zabývá ochranou designu, právním pozadím problematiky ochrany designu i otázkami, jaký design potřebuje být chráněn. Zmiňuje vzor Společenství, popisuje registrační proceduru a podmínky právní ochrany.

Evropská unie přijala výše uvedená nařízení, dokument a směrnici z důvodu konfliktů týkajících se průmyslových vzorů mezi jejími členskými státy. S výjimkou zemí Beneluxu byla úprava průmyslových vzorů v ostatních členských státech záležitostí vnitrostátních zákonů a ochrana omezena jen na území daného členského státu. Členské státy tuto problematiku ve svých zákonech upravovaly rozdílně a podle názoru Evropské unie spory bránily hospodářské soutěži, narušovaly ji a představovaly překážku pro volný pohyb zboží.⁹⁷ Jedním z dalších důvodů byla skutečnost, že otázka právní ochrany designu se na počátku devadesátých let minulého století stala důležitou problematikou a design si získal významné místo v každé ekonomice.

Pro oblast všech členských států tak Evropská unie na základě principu subsidiarity a v souladu s principem proporcionality vytvořila jednotný průmyslový vzor, přímo použitelný ve všech těchto státech, a jednotný systém jeho přihlášení u Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu.

Unijní úprava kromě zapsaného průmyslového vzoru dlouhodobější povahy ale počítá i s nezapsaným průmyslovým vzorem s krátkodobější povahou.

⁹⁷ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 298.

Průmyslovému vzoru je díky unijním předpisům poskytnuta jednotná právní úprava s jednotným účinkem pro celé území Evropské unie. Jednotná povaha vzoru znamená, že se jej majitel může vzdát, převést jej nebo může být zrušen, prohlášen za neplatný či jeho užívání může být zakázáno jednotně pouze pro celé území Evropské unie.⁹⁸

I přes významný stupeň harmonizace oblasti v rámci Evropské unie ale nadále v národních úpravách zůstávají nepatrné odlišnosti.

7.1 Zapsaný průmyslový vzor

Pro zapsaný průmyslový vzor stanovuje Nařízení č. 6/2002 stejné podmínky jako česká právní úprava pro průmyslové vzory zapisované na našem území obsažená v zákoně o ochraně průmyslových vzorů – novost a individuální povahu. Pokud u průmyslového vzoru nejsou tyto dvě podmínky splněny současně, právo k zapsanému průmyslovému vzoru není poskytnuto. Zápis unijního vzoru je spojen s formálním administrativním řízením na základě podané přihlášky a zaplacením stanovených poplatků.⁹⁹

Délka ochrany zapsaného průmyslového vzoru podle unijní úpravy je stejná jako v české úpravě. Zapsaný průmyslový vzor je chráněn po dobu 5 let ode dne podání přihlášky s možností obnovy této ochrany až na celkovou dobu 25 let. Přihláška unijního vzoru může být podána u Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu nebo u Úřadu průmyslového vlastnictví, který do dvou týdnů přihlášku bez jakýchkoli zásahů Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu předá. Přihlášku je možné podat v některém z úředních jazyků Evropské unie, tudíž i v českém jazyce. V případě výběru českého jazyka musí přihlašovatel vybrat ještě jeden jazyk řízení – na výběr má z jazyka anglického, německého, francouzského, španělského a italského.¹⁰⁰

Jak ale vyplynulo z mé rozsáhlé rešerše v databázi Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu, čeští módní návrháři zatím možnost zapsat si průmyslový vzor podle unijní úpravy nevyužívají. O nezapsaných vzorech, o nichž se zmiňuji níže, návrháři

⁹⁸Tamtéž, str. 253.

⁹⁹Tamtéž, str. 298.

¹⁰⁰Tamtéž, str. 300.

většinou nevědí, avšak taková skutečnost na tento typ právní ochrany jejich tvorby vliv nemá.

7.2 Nezapsaný průmyslový vzor

Pro oblast módního návrhářství je mnohem vhodnější institut nezapsaného průmyslového vzoru, který v našem právním prostředí ještě není zcela zažitý.¹⁰¹ Módní průmysl je velmi dynamickým odvětvím, trendy se střídají rychle a módní návrháři v jednom roce vytvoří i několik nových kolekcí. Pro taková odvětví nabízí Nařízení č. 6/2002 kromě nezapsaného průmyslového vzoru i řešení v podobě spojení vícero průmyslových vzorů do jedné přihlášky.

Nezapsaný průmyslový vzor je chráněn, splňuje-li podmínky novosti a individuální povahy a je-li zpřístupněn veřejnosti. Za zpřístupnění veřejnosti je považováno zveřejnění nebo jiné oznámení, vystavení, obchodní použití nebo jiný způsob uvedení ve veřejnou známost takovým způsobem, že během normálních obchodních činností mohly tyto události vejít ve známost v odborných kruzích činných v rámci Společenství a specializovaných v daném oboru. V módním návrhářství se může jednat například o módní přehlídku, představení daného produktu způsobilého být nezapsaným průmyslovým vzorem v televizním vysílání nebo v časopisu.

Právem k nezapsanému průmyslovému vzoru je nezapsaný průmyslový vzor chráněn po dobu 3 let ode dne, kdy byl v rámci Společenství poprvé zpřístupněn veřejnosti. Tříletá doba právní ochrany nemůže být po svém uplynutí znovu obnovena nebo prodloužena.

¹⁰¹ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 148.

8 Mezinárodní systém ochrany

Základy mezinárodního systému ochrany průmyslových vzorů spočívají na mezinárodních dohodách, které představují jeho pilíře. Nejvýznamnějšími dohodami v této oblasti jsou Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví a Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů.

Pařížská úmluva a Dohoda TRIPS požadují po členských státech poskytnutí ochrany průmyslového vzoru, jejich ustanovení jsou velmi obecná. Autorské právo k průmyslovým vzorům zakotvuje Bernská úmluva, jež vymezuje i společné pojmy. Haagská dohoda je podrobnější a představuje efektivní systém zápisu mezinárodní cestou.

8.1 Pařížská úmluva

Základy právní ochrany průmyslových vzorů položila multilaterální Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví již v roce 1883. Pařížská úmluva definovala předmět průmyslového vlastnictví, do jejího znění byly zahrnuty základní principy a dále bylo zavedeno i prioritní právo.

Pařížský systém byl v následujících letech rozšířen a prohlouben celkem šestkrát revidovanými zněními úmluvy a doplněn o mnohostranné smlouvy. Z pohledu právní ochrany průmyslových vzorů jsou důležité zejména Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů z roku 1968 a Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1975. V roce 1994 státy přistoupily k Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.¹⁰²

¹⁰² JAKL, Ladislav. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací*. Vyd. 1. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1999. Str. 21.

Pařížská úmluva po všech členských státech vyžaduje ochranu průmyslových vzorů. Ačkoli to není výslovně zmíněno, z textu Pařížské úmluvy jasně vyplývá, že ochranou průmyslových vzorů rozumí jejich registraci.¹⁰³ K ochraně průmyslového designu ve státech, které jsou jejími členy, stanovuje tato úmluva několik požadavků. Pařížská úmluva zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti, zakotvuje právo priority, zákaz zániku ochrany pro její nevyužívání a zákaz požadavku umístění informace o zápisu průmyslového vzoru na výrobku. Každý smluvní stát se v Pařížské úmluvě též zavázal, že zřídí zvláštní úřad pro průmyslové vlastnictví.

Pařížská úmluva je na našem území platná od roku 1919, kdy se jednou z jejích stran stalo Československo. Po válce se však v oblasti průmyslových vzorů dávala přednost autorským osvědčením po vzoru Svazu sovětských socialistických republik. Velkou nevýhodou autorských osvědčení bylo, že se nepočítalo s konkurencí a tržním hospodářstvím a majitel průmyslového vzoru neměl výlučné právo k tomu, aby mohl jiné subjekty vyloučit z jeho využívání. Ochrana průmyslových vzorů založená Pařížskou úmluvou zůstala zachována, avšak tuzemští přihlašovatelé ji nevyužívali. Po 1. 1. 1993 byla převzata existující úprava – zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, a vyhláška č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů. Nový stát zároveň vstoupil do práv a závazků vyplývajících z mezinárodních smluv.¹⁰⁴

¹⁰³ TRITTON, Guy; DAVIS, Richard. *Intellectual property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2002, lxxxv, 1112 s. Str. 383. „*The Paris Convention for the Protection of Industrial Property requires that industrial designs be protected in all countries who are members of the Paris Convention. Although it is not explicit, it is fairly clear that this is referring to protection via a system of registration.*”

¹⁰⁴ JAKL, Ladislav. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací*. Vyd. 1. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1999. Str. 22 – 26.

8.2 Bernská úmluva

Úpravu autorského práva k průmyslovým vzorům na mezinárodní úrovni zahrnuje Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1886. Bernská úmluva jako první mezinárodní úmluva zajistila uznávání autorských práv cizích příslušníků a minimální základ ochrany autorských práv ve státech, které přistoupily k jejímu podpisu a o nichž se Bernská úmluva zmiňuje jako o státech Unie. Bernská úmluva není primárně zaměřena na ochranu průmyslových vzorů, průmyslové vzory však můžeme podřadit pod díla užitého umění, o nichž se Bernská úmluva již zmiňuje.

Bernská úmluva rozlišuje pojmy dílo užitého umění a dílo užitého umění chráněné jako dílo umělecké. Pokud má být dílo užitého umění chráněno autorským právem, musí mít uměleckou hodnotu.¹⁰⁵ Podmínky a rozsah ochrany ponechává úmluva zcela na státech Unie.

V souvislosti s právní ochranou díla je stanoven i jistý stupeň recipacity ochrany v různých státech. Pokud je dílo ve státě původu chráněno pouze jako průmyslový vzor, lze se v jiném státě Unie dovolávat jen zvláštní ochrany, jaká se přiznává v tomto státě průmyslovým vzorům. Pokud taková zvláštní ochrana není k dispozici, bude dílo chráněno jako umělecké.

8.3 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Dohoda TRIPS vznikla v roce 1994 a je spravována Světovou obchodní organizací. Představuje výsledek Uruguayského kola Konference o Všeobecné dohodě o clech a obchodu, jehož hlavním cílem bylo zřízení Světové obchodní organizace.¹⁰⁶ Obsahuje základní principy činnosti Světové obchodní organizace a její ustanovení se týkají i jednotlivých práv k duševnímu vlastnictví.

¹⁰⁵ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 154.

¹⁰⁶ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Str. 31.

V souvislosti s průmyslovými vzory mluví ve svém čl. 25 o závazku členských států poskytnout ochranu novým nebo původním průmyslovým vzorům. Původnost a novost může být vázána na další podmínky v podobě odlišnosti od jiných průmyslových vzorů a neposkytování ochrany znakům, které mají technickou povahu. Doba ochrany průmyslového vzoru má podle Dohody TRIPS činit alespoň 10 let. Dohoda TRIPS zároveň nestanovuje žádné výslovné formy ochrany průmyslového vzoru, které tak zůstávají na úvaze každého členského státu. U módního designu si státy mohou vybrat mezi ochranou prostřednictvím průmyslových vzorů a ochranou autorskoprávní. Základním požadavkem dohody je, aby daný stát průmyslovému vzoru poskytoval alespoň jednu právní ochranu.¹⁰⁷

Na základě čl. 26 této dohody má majitel chráněného průmyslového vzoru právo zabránit třetím stranám, které nemají jeho souhlas, vyrábět, prodávat nebo dovážet výrobky, jež zahrnují vzor jako napodobeninu chráněného vzoru, jestliže by tak činily pro komerční účely. Dohoda TRIPS zmiňuje i výjimky z ochrany průmyslových vzorů, které mají být omezené a k nimž má dojít jen za předpokladu, že takové výjimky nebudou nepřiměřené v rozporu s běžným využíváním chráněných průmyslových vzorů a že nebudou na úkor oprávněným zájmům majitele chráněného vzoru.

8.4 Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů byla uzavřena dne 6. 11. 1925 a vstoupila v platnost o necelé tři roky později. Smluvní strany, mezi které patří i Evropská unie, tvoří zvláštní Haagskou unii. Haagská dohoda je smlouvou uzavřeného typu, jejích výhod tedy mohou využívat pouze subjekty, které mají sídlo v některém z členských států Haagské unie. Zároveň teritoriální účinky z mezinárodně zapsaného průmyslového vzoru dopadají jen na smluvní strany Haagské dohody.¹⁰⁸

System mezinárodního zápisu průmyslových vzorů je spravován Mezinárodním úřadem Světové organizace duševního vlastnictví s vlastním mezinárodním rejstříkem

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s. Str. 170.

a je spojován s formálním zjednodušením a úsporou nákladů. K Mezinárodnímu úřadu se podává jediná přihláška průmyslového vzoru a platí se jediný obnovovací poplatek. Podání mezinárodní přihlášky má stejné účinky jako podání přihlášky národní a zápis Mezinárodního úřadu má stejné účinky jako zápis národního zápisného úřadu.

Ženevské znění této Haagské dohody, které je poslední revizí jejího textu, zavedlo minimální dobu ochrany v délce 15 let, umožnění přístupu k Haagské dohodě i mezinárodním organizacím a možnost podání přihlášky přímo u Mezinárodního úřadu. Mezinárodní systém je propojen se systémem ochrany zapsaných průmyslových vzorů Společenství a podáním přihlášky u Mezinárodního úřadu je možné získat ochranu pro průmyslový vzor ve všech členských státech Evropské unie.¹⁰⁹

Česká republika není smluvní stranou Haagské dohody, ale je členem Evropské unie, která smluvní stranou Haagské dohody je. Průmyslový vzor, kterému je poskytnuta ochrana na základě Haagské dohody, je tak díky kombinaci se systémem ochrany zapsaných průmyslových vzorů Společenství chráněn i na území České republiky.¹¹⁰

¹⁰⁹ Tamtéž, str. 33.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 35.

9 Úřad průmyslového vlastnictví

9.1 Role a postavení Úřadu

Úřad průmyslového vlastnictví je ústředním orgánem státní správy, který poskytuje ochranu předmětům průmyslových práv a je zároveň příslušný rozhodovat o poskytnutí právní ochrany těmto předmětům. Úřad je označován jako národní zápisný úřad, jeho sídlo je v Praze a v čele stojí předseda, kterého jmenuje a odvolává vláda. V současné době je předsedou Úřadu Mgr. Ing. Josef Kratochvíl.

Internetové stránky Úřadu poskytují databázi vynálezů a patentů, ochranných známek, užitných vzorů, průmyslových vzorů, označení původu a zeměpisných označení. S databází je možné pracovat bezplatně a detailně si zjistit, jaká práva byla tímto Úřadem již zapsána. V oblasti průmyslových vzorů poskytuje Úřad informace v databázi národní i odkazy na databáze zahraniční (Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu, eSearch, Designview a další). V národní databázi je možné dohledat pouze národní průmyslový vzor - název vzoru, jeho vlastníka či datum podání přihlášky. *„Národní databáze průmyslových vzorů je z informačního hlediska nejméně povedenou databází Úřadu průmyslového vlastnictví, jelikož je zde možné vyhledávat pouze národní průmyslové vzory.“*¹¹¹

Průmyslové vzory podle unijní úpravy jsou zapisovány u Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu. Česká republika je členským státem Evropské unie od 1. května 2004 a práva z těchto průmyslových vzorů tedy od tohoto data dopadají i na její území. Mezi Úřadem a OHIM proběhla jednání, která měla za cíl vytvoření databáze, v níž by bylo možné po zadání dotazu zjistit informace o národních a mezinárodních průmyslových vzorech i vzorech Společenství. Zmíněná databáze průmyslových vzorů doposud nebyla vytvořena, rozšířené informace zatím poskytuje jen národní databáze ochranných známek.

¹¹¹ CHURÁČKOVÁ, Hana; ČADA, Karel; PAČLÍK Miroslav. *Rešeršní systémy průmyslověprávních informací*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 161 s. Str. 142 - 147.

Od listopadu 2012 je k dispozici databáze Designview, která zahrnuje národní průmyslové vzory evropských zemí. Uživatel v ní najde informace o zápisech průmyslových vzorů z národních úřadů a průmyslových vzorů Společenství.¹¹²

Pokud tak módní návrhář začíná vytvářet design a má představu o tom, jak bude jeho design vypadat, měl by si nejdříve udělat vlastní průzkum v těchto databázích, aby předešel případným sporům či nemožnosti nechat zapsat svůj design jako průmyslový vzor z důvodu absence novosti či individuálnosti.

9.2 Rozhodovací činnost Úřadu

Jednou ze základních funkcí Úřadu je rozhodování v rámci správního řízení o poskytování ochrany na vynálezy, průmyslové vzory, užitné vzory, topografie polovodičových výrobků, ochranné známky, zeměpisná označení a označení původu výrobků. Úřad vede příslušné rejstříky o předmětech těchto průmyslových práv a zabezpečuje plnění závazků z mezinárodních smluv z oblasti průmyslového vlastnictví, jichž je Česká republika členem.¹¹³

S rozhodovací činností Úřadu souvisí usnesení Ústavního soudu o otázce vyloučení správního rozhodnutí z přezkumu soudem, v němž Ústavní soud judikoval, že procesní rozhodnutí Úřadu není napadnutelné před Ústavním soudem, pokud není zpochybněna ústavnost a ústavní stížnost by směřovala jen proti rozhodnutí procesní povahy. Zároveň Ústavní soud konstatoval, že „*sama nezákonnost rozhodnutí automaticky nezakládá jeho protiústavnost, tedy právo na ochranu před Ústavním soudem*“¹¹⁴.

9.3 Proces zápisu průmyslového vzoru u Úřadu

O právní ochranu průmyslového vzoru je nutné žádat příslušný úřad podáním přihlášky. Pro území České republiky se přihlášky podávají u Úřadu průmyslového vlastnictví. Úřad poskytuje přihlášku ve formě úředního formuláře, který lze vyplnit

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Základní informace. *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. 2012, 1.8.2012 [cit. 2015-06-02]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/upv/zakladni-informace.html>

¹¹⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 8. 1996, sp. zn. II. ÚS 225/95

i v elektronické podobě. Jeho použití je vhodné, nikoli však povinné. Elektronický formulář může designér vyplnit s možností online podání, musí však disponovat elektronickým podpisem. Formulář, který není určen pro online podání, si návrhář vyplní, vytiskne a podá na podatelně Úřadu. Mezi další způsoby podání přihlášky patří zaslání poštou, faxem, do datové schránky či e-mailem.

Řádně podaná přihláška průmyslového vzoru musí obsahovat žádost o zápis průmyslového vzoru, obvyklé informace o přihlašovatel, vyobrazení průmyslového vzoru, jeho název, určení výrobku, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na němž je aplikován, zatřídění podle mezinárodního třídění dle Locarnské dohody a jméno a příjmení původce.

Locarnské třídění má charakter administrativní a jeho poslední verze platná od 1. 1. 2014 obsahuje 32 tříd a téměř 220 podtříd.¹¹⁵ Pro módní návrháře připadá v úvahu především třída 02 – oděvní výrobky a galanterie, 03 – cestovní potřeby, kufry, slunečníky a předměty osobní potřeby neobsažené v jiných třídách, a 11 – ozdobné výrobky.

Forma vyobrazení není zákonem přesně stanovena, přesto je pro návrháře a jeho průmyslový vzor podstatné, jakou formu zvolí. Může se jednat o výkres, fotografii nebo počítačový grafický výstup, a to buď v černobílém, nebo barevném provedení. Podle převažujícího názoru hraje z hlediska rozsahu ochrany významnou roli barevné provedení průmyslového vzoru v přihlášce. Pokud přihlašovatel nechce, aby barva hrála roli v rozsahu ochrany, zvolí formu výkresu nebo černobílé fotografie. Předloží-li přihlašovatel barevné vyobrazení, má se za to, že předmětem ochrany se má stát i barva jakožto jeden z dalších znaků přihlašovaného průmyslového vzoru.¹¹⁶

Po přijetí přihlášky na ni Úřad vyznačí datum, hodinu a minutu, kdy došla do Úřadu, aby bylo možné spolehlivě zjistit prioritu přihlašovatele. Úřad zkontroluje, zda přihláška neobsahuje formální vady a případně vyzve přihlašovatele k jejich

¹¹⁵ CHURÁČKOVÁ, Hana; ČADA, Karel; PACLÍK, Miroslav. *Rešeršní systémy průmyslověprávních informací*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 161 s. Str. 65.

¹¹⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice. Str. 283.

odstranění. Podáním přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti na poskytnutí právní ochrany proti všem ostatním, kteří by stejnou přihlášku podali později. Den podání vadné přihlášky se za předpokladu, že přihlašovatel vady odstraní, bude posouvat na den, kdy Úřad obdrží řádnou opravu. V tomto případě se může jednat o absenci žádosti o zápis v přihlášce nebo neuvedení přihlašovatele či chybějící vyobrazení.¹¹⁷

Ke vzhledu výrobku vyobrazeného v přihlášce se jejím podáním zakládá právo přednosti. V případě, že by si designér chtěl nechat zapsat více průmyslových vzorů najednou, využije možnosti hromadné přihlášky. V případě hromadného přihlašování více průmyslových vzorů se vyžaduje, aby každá přihláška obsahovala samostatný seznam průmyslových vzorů.

Za účelem posouzení možnosti zápisu průmyslového vzoru do rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví se před tímto úřadem vede řízení o přihlášce s přihlašovatelem nebo se zástupcem přihlašovatele. Řízení začíná doručením přihlášky do podatelny Úřadu a končí okamžikem vydání osvědčení o zápisu průmyslového vzoru do rejstříku nebo okamžikem, kdy negativní rozhodnutí o přihlášce nabude právní moci. Úřad v rámci tohoto řízení provádí průzkum, který trvá od prvního studia přihlášky k zjištění splnění požadavků po vydání rozhodnutí.¹¹⁸ Úřad provádí tzv. věcný průzkum, během něhož se zjišťuje, zda všechny průmyslové vzory obsažené v podaných přihláškách splňují podmínky předepsané pro jejich zápis do rejstříku. Vedle věcného průzkumu Úřad zjišťuje, zda má přihláška potřebné formální náležitosti.¹¹⁹

Za každou přihlášku i obnovu musí módní návrhář zaplatit zákonem určenou částku. Na poplatky se vztahuje zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, a hradí se na bankovní účet Úřadu. Pokud je přihlašovatelem výlučně původce průmyslového vzoru, zaplatí za přijetí přihlášky k zápisu do rejstříku 1.000,- Kč. První obnova

¹¹⁷ Tamtéž, str. 282.

¹¹⁸ Metodické pokyny - průmyslové vzory. *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. 2.4.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://upv.cz/dms/pdf_dokumenty/metodicke_pokyny/2011-kveten/metodicke_pokyny_E_2011-04.pdf

¹¹⁹ Průmyslové vzory a jejich právní ochrana. *Úřad průmyslového vlastnictví: Publikace* [online]. 2015, 3.6.2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs/publikace/informacni-brozury/informacni-brozury.html>

designéra vyjde na 3.000,- Kč a každá další se až do poslední možné, čtvrté obnovy, zvyšuje o 3.000,- Kč. Až po zaplacení poplatku ve správné výši se přihláška jeho průmyslového vzoru dostane do oddělení průmyslových vzorů, kde je zkoumána a posuzována. Pokud poplatek není zaplacen, Úřad průmyslového vlastnictví řízení zastaví.

Oddělení průmyslových vzorů u každé přihlášky zkoumá dvě kategorie podmínek. První kategorie zahrnuje starší právo a další skutečnosti, které vedou k zamítnutí přihlášky. Nesplnění podmínek ve druhé kategorii má za následek zastavení řízení o přihlášce a jedná se o doložení práva podat přihlášku, které má původce nebo jeho právní nástupce, a další skutečnosti mající za následek zastavení řízení.

Proti rozhodnutí Úřadu může přihlašovatel podat rozklad, a to do jednoho měsíce od doručení rozhodnutí. Opravným prostředkem ve věci poplatků je odvolání, které je možné podat do 15 dnů ode dne doručení napadeného rozhodnutí.¹²⁰

9.4 Přihlášky průmyslových vzorů z módního průmyslu

V roce 2014 bylo u Úřadu průmyslového vlastnictví podáno 333 národních přihlášek průmyslových vzorů, které zahrnovaly celkem 1 164 průmyslových vzorů určených k zápisu. Úřad provedl celkem 419 zápisů, které obsahovaly 1 424 vzorů. Ke konci roku 2014 je na území České republiky v účinnosti 3 451 zápisů v národním rejstříku průmyslových vzorů. Po velkém poklesu podaných přihlášek mezi lety 2006 a 2008 jejich počet každým rokem zpravidla o několik desítek narostl, avšak v roce 2014 byl znovu zaznamenán pokles.

Při srovnání zápisů průmyslových vzorů je patrné, že mají za poslední čtyři roky zřetelnou vzestupnou tendenci. Na zvýšení počtu provedených zápisů průmyslových

¹²⁰ Metodické pokyny - průmyslové vzory. *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. 2.4.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://upv.cz/dms/pdf_dokumenty/metodicke_pokyny/2011-kveten/metodicke_pokyny_E_2011-04.pdf

vzorů v roce 2014 nemělo překvapivě vliv ani to, že v tomto roce bylo podáno o více než sto přihlášek méně než v roce předešlém.¹²¹

Čeští módní návrháři možnosti zápisu průmyslových vzorů příliš často nevyužívají. Především oblast oděvu jako zapsaného průmyslového vzoru pro designéry nepřipadá v úvahu z důvodu rychle se měnících trendů a nutnosti novosti a individuální povahy takového výrobku. Ochrana průmyslovým vzorem je mnohem vhodnější v oblasti kabelek, šperků a bot. Odpovídá tomu i praxe zapisovaných průmyslových vzorů – návrháři si nechávají zapsat především obuv nebo módní doplňky.

V roce 2014 bylo podle statistiky Úřadu zapsáno 35 průmyslových vzorů z oblasti oděvu a bot. Celkem 8 průmyslových vzorů bylo zapsáno ve třídě, jež zahrnuje zavazadla a pouzdra a 21 ve třídě ozdobných výrobků. Především ve třídě, do které patří oděvy a boty, došlo u zápisu průmyslových vzorů v roce 2014 k velkému nárůstu.¹²²

Z kategorie obuvi si svou módní obuv jako průmyslový vzor nechala zapsat česká značka Awkward Collection, za níž stojí návrhářská dvojice Lucie Jelínková a Monika Nováková (Obr. 1). Několik druhů obuvi má také jako průmyslové vzory zapsaných návrhářka Zuzana Serbáková, jež je v databázi Úřadu uvedena jako původce, vlastníkem průmyslových vzorů je Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (Obr. 2).

¹²¹ KRATOCHVÍL, Josef. Úřad průmyslového vlastnictví v roce 2014. *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2015, ročník 25, číslo 1. Str. 6.

¹²² Výroční zpráva 2014. *Úřad průmyslového vlastnictví: Publikace* [online]. 2015, 27.3.2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs/publikace/rocenka/rocenka.html>

Obr. 1: Módní obuv značky Awkward Collection zapsaná jako průmyslový vzor

Obr. 2: Jeden z průmyslových vzorů původce Zuzany Serbákové

9.5 Judikatura Úřadu průmyslového vlastnictví

Judikatura vyplývající z ochrany průmyslových vzorů je v České republice nerozvinutá a soudní spory, které by se týkaly ochrany průmyslových vzorů nebo jiné formy ochrany designu, zatím tuzemské soudy nijak významně neřešily. Neznamená to však, že by k porušování práva k průmyslovým vzorům a jiným porušením v oblasti módního designu nedocházelo. Módní návrháře odrazuje finanční i časová náročnost takové formy ochrany svého designu. Mnoho z nich také nemá potřebné informace o tom, jakými způsoby mohou chránit svou tvorbu a spoléhají jen na ochranu autorskoprávní.

Judikatura Úřadu průmyslového vlastnictví je mnohem rozmanitější především v oblasti známkoprávní. Jak je uvedeno výše, čeští návrháři využívají kromě autorskoprávní ochrany nejvíce také ochranu známkoprávní, a to především k právní ochraně svého názvu nebo loga značky. To je zpravidla slovní grafickou ochrannou známkou.

V oblasti ochranných známek došlo před několika lety ke sporné situaci při přihlášce ochranné známky ve znění „CHATTY“. Tento případ dokládá úskalí spojená s tím, kdy módní návrhář spojí svou tvorbu s určitým označením, které si však nenechá přihlásit jako ochrannou známku. Poté musí řešit situaci, kdy je konfrontován s přihláškou tohoto označení, jež u Úřadu podala jiná osoba.

9.5.1 Zamítnutí přihlášky slovní ochranné známky ve znění „CHATTY“

Úřad v roce 2011 rozhodl o zamítnutí přihlášky slovní ochranné známky ve znění „CHATTY“ na základě podaných námitek. Přihlašovatelka ochranné známky proti rozhodnutí Úřadu podala rozklad, napadené rozhodnutí však předseda Úřadu na návrh rozkladové komise potvrdil.

V tomto případě se jednalo o situaci, kdy české návrhářky Anna Tušková a Radka Sirková používaly od roku 2005 pro identifikaci své tvorby nezapsané označení „CHATTY“. Slovní ochrannou známku ve shodném znění si v roce 2011 chtěla přihlásit jejich bývalá spolužačka M. S., která svá tvrzení zakládala na skutečnosti, že původně k užívání označení dala oběma zmíněným návrhářkám konkludentní souhlas. Ten podle svého tvrzení však následně odvolala. Přihlašovatelka argumentovala svou bakalářskou prací, pro jejíž účely označení „CHATTY“ vymyslela jako název fiktivní módní značky. Proti zápisu ochranné známky do rejstříku byly u Úřadu podány námitky jednou ze dvojice návrhářek, Annou Tuškovou.

Anna Tušková a Radka Sirková pod nezapsaným označením „CHATTY“ podnikaly již od roku 2005. Svou činnost Úřadu doložily objednávkami, fakturami, účetními doklady, prezentací označení ve spojení s jejich tvorbou v médiích (periodický

i neperiodický tisk, televize, rozhlas) a výtisky článků z internetových stránek, jež se datovaly od uvedeného roku 2005.

Úřad si nejprve v rámci předběžné otázky udělal úsudek o tom, zda je dané označení autorským dílem a na jeho základě rozhodl, zda je nutné řešit otázku autorství. Slovní označení „CHATTY“ postrádalo jakoukoli grafickou úpravu či doprovodný obrazový prvek. Jako přídavné jméno má toto slovo po překladu z anglického jazyka význam „povídavý“ či „hovorný“. Originální a fantazijní se „CHATTY“ stává až ve spojení s výrobky a službami, jelikož je vyslovováno „šaty“ a evokuje asociaci s oděvním průmyslem. Úřad usoudil, že *„pouhé jediné slovo nemůže být považováno za dílo literární“* a zároveň *„nesplňuje pojmové znaky autorského díla podle autorského zákona a (...) není autorským dílem“*¹²³. Otázku řešení autorství tak v tomto případě označil za irelevantní.

Posléze se Úřad zabýval argumentacemi přihlašovatelky i namítající. Z bakalářské práce přihlašovatelky vyplynulo, že byla dopracována až v roce 2006 a k projektu fiktivní módní značky si přihlašovatelka v průběhu vypracování práce přizvala své spolužačky Annu Tuškovou a Radku Sirkovou. Všechny tři dobrovolně spolupracovaly na vytvoření fiktivní módní značky, přičemž přihlašovatelka se po obhájení bakalářské práce věnovala studiu a Anna Tušková a Radka Sirková se rozhodly založit si módní značku doopravdy. M. S. poté podle odůvodnění rozhodnutí Úřadu *„vyčkávala nejméně pět let, po které si označení získalo významné postavení v oboru mladé módy, a poté podala přihlášku ochranné známky“*¹²⁴.

Úřad rozhodl, že předložené důkazy osobou namítající jsou dostatečné k tomu, aby bylo prokázáno, že nezapsané označení „CHATTY“ překonalo místní dosah a získalo rozlišovací způsobilost pro nabízené výrobky a služby. Úřad stanovil, že pro překonání místního dosahu se nemusí jednat o dosah na území celé České republiky: *„Skutečnost, že jsou určité výrobky či služby poskytovány pod určitým označením pouze na jednom místě, městě či regionu nutně neznamena, že by takové označení nemohlo být známým*

¹²³ Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 8. 2. 2012, O-473172 (ÚPV 395/2012)

¹²⁴ Tamtéž.

*i mezi spotřebiteli z jiných částí České republiky*¹²⁵. Námitky proto označil za oprávněné.

Anna Tušková a Radka Sirková jsou v současné době vlastníky slovní grafické ochranné známky „CHATTY“ (Obr. 3), zapsané dne 21. 11. 2012, a „CH&TTY“, zapsané dne 14. 9. 2011.

chatty

Obr. 3: Slovní grafická ochranná známka „CHATTY“

¹²⁵ Tamtéž.

10 Právní informovanost návrhářů v České republice

Aby mohly být právní formy ochrany designu využívány, musí o nich módní návrháři vědět. V praxi se mohou setkat především s právem autorským, se zápisem svého označení jako ochranné známky nebo zápisem svého designu jako průmyslového vzoru.

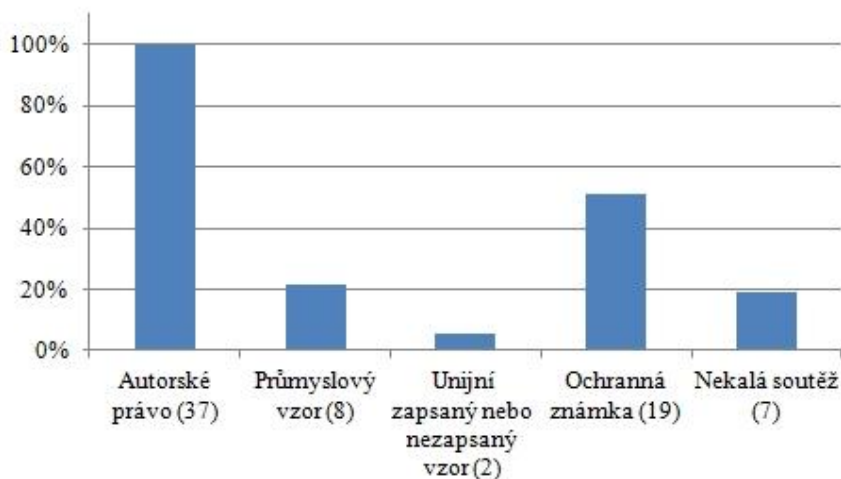
Informovanost návrhářů o možnostech právní ochrany začíná a někdy i končí u autorského práva, které je neformální a návrhář nemusí platit žádné poplatky nebo dokládat zápisnou způsobilost svého produktu. Na ochranu prostřednictvím autorského práva spoléhá velká většina českých módních návrhářů a průmyslových vzorů z módního průmyslu je v České republice zapsáno velmi málo.

Střední a vysoké školy zaměřené na design a oděvní návrhářství na počátku nového tisíciletí začaly do osnovy výuky zařazovat i předměty, které se týkají právní problematiky designu. Domnívám se, že pro tvorbu každého návrháře a zvýšení zájmu o všechny formy právní ochrany je výuka na školách podstatná. Pokud návrhář spoléhá pouze na autorskoprávní ochranu a o svých jiných možnostech nemá ucelené informace, nemusí ho napadnout, že mu v budoucnu z důvodu nečinnosti při ochraně tvorby hrozí potenciální zásahy do jeho práv, kterým se bude muset bránit. A bez formálního zápisu svého označení nebo designu u Úřadu bude své nároky dokazovat mnohem obtížněji.

V souvislosti s právní informovaností českých návrhářů jsem si udělala malý průzkum mezi studenty designu i absolventy vysokých škol designu. Všichni tázaní znali možnost ochrany své tvorby prostřednictvím autorského práva. Z 37 respondentů z celkem 11 středních a vysokých škol se jen 23 % procent setkalo na své škole s právní výukou. Je třeba brát potaz i fakt, že většina z těch, kteří se s právní výukou na škole setkali, studovala gymnázium a o právu se tak dozvěděla pouze v rámci obecného předmětu Základy společenských věd. O možnosti ochrany v podobě ochranné známky vědělo 19 z nich, průmyslový vzor znalo 8 respondentů a o možnosti ochrany v podobě unijního zapsaného nebo nezapsaného vzoru se doslechli jen 2 dotazovaní (Obr. 4).

Důležitou roli v rámci právní osvěty hraje i Úřad průmyslového vlastnictví. Kromě bezplatných seminářů poskytuje základním, středním a vysokým školám bezplatné přednášky na požádání.

○ jakých možnostech právní ochrany výsledků své tvorby jste se doposud doslechli/-a?
Celkový počet respondentů: 37

Obr. 4: Odpovědi studentů na otázku, o jakých možnostech ochrany výsledků své tvorby se doposud doslechli.

11 Závěr

Při psaní své diplomové práce jsem si stanovila několik cílů - vymezit pojem design, jeho znaky a jeho druhy, pokusit se vymezit design jako nehmotný statek a věc v právním smyslu, popsat všechny možné formy a prostředky jeho právní ochrany v České republice a zaměřit se i na mezinárodní právo a Evropskou unii. Dále jsem pro účely své práce chtěla zjistit, jaká forma ochrany je pro české návrháře a ochranu designu tou nejlepší, které formy ochrany jsou českými návrháři využívány ve skutečnosti a též jaká je role Úřadu průmyslového vlastnictví v této oblasti a jak vypadá proces zápisu průmyslového vzoru u tohoto úřadu. V poslední části práce jsem si naplánovala najít či získat informace o právní osvětě a právní informovanosti studentů a absolventů škol se zaměřením na design, především ten módní.

Na vymezení designu jako věci v právním smyslu a na jeho právní povahu jsem se zaměřila nejen proto, že zařazení designu do stanovených kategorií je obtížné, ale také z důvodu přijetí nového občanského zákoníku. Stejný význam jako znalost toho, co je věcí a co za věc občanské právo již nepovažuje, má i kategorizace věcí, jež můžeme dělit podle několika různých kritérií.¹²⁶ Ve své práci jsem došla k závěru, že design je z důvodu své povahy nehmotného statku a zvláštním vlastnostem specifický, avšak i on může být na základě současných kategorizací věcí v právním smyslu začleněn. Designem se rozumí věc nehmotná, formy ochrany nehmotných statků i majetková práva k nehmotným statkům jsou věcmi movitými a z důvodu nehmotné povahy řadíme design k věcem nezužitelným a nezastupitelným.

Právní ochrana designu v módním průmyslu a její využívání se odvíjí od rychle měnících se trendů, které se sezónu od sezóny liší. Módní průmysl je odvětví dynamické, což módním návrhářům neoponechává příliš možností ve volbě ochrany všech nabízených výrobků. Čeští návrháři produkují více kolekcí za rok, zpravidla se jedná o kolekci pro období Jaro/Léto a druhá kolekce v roce je určena pro období Podzim/Zima. Nezbyvá jim tak mnoho času ani prostoru pro přihlašování svého designu, k němuž jednak nedojde ihned bez průzkumu, jednak zápis průmyslového

¹²⁶ *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6 sv. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Str. 1169.

vzoru stojí módního návrháře peníze. Jedná se o hlavní důvody, proč čeští módní návrháři spoléhají především na ochranu prostřednictvím autorského práva, která jim postačí pro velkou většinu výsledků jejich tvorby. K průmyslovým vzorům se uchylují jen málokdy.

S nástupem nových technologií a neustálým vymýšlením možností, jak napodobit práci druhého a zajistit si tak úspěch či zisk, je ale pro každého lokálního návrháře čím dál tím důležitější přemýšlet o právní ochraně svého produktu ještě před tím, než se tento designér pustí do jeho inkorporace na hmotný nosič. Módní průmysl více než některé průmysly jiné spočívá na talentu a lidské kreativitě jedince, je tudíž velmi náchylný ke kopírování nápadů a myšlenek, které by se zákazníkům mohly zdát nápadité a které by je přiměly ke koupi výrobku, v němž jsou ztělesněny. K napodobování může v různé míře docházet i neúmyslně, je však třeba bránit se a postihovat taková jednání, která jsou v rozporu s dobrými mravy a jež spočívají ve vykrádání nápadů lokálních tvůrců velkými společnostmi nebo v kopírování nápadů mezi těmito lokálními návrháři navzájem.

Český právní řád poskytuje módnímu návrháři širokou škálu forem ochrany jeho designu. Kromě nejvyužívanější formy v podobě práva autorského se jedná o průmyslové vzory, ochranné známky a právo nekalé soutěže. Pro ochranu vnějšího vzhledu výrobku je teoreticky nejvhodnější formou ochrana průmyslovým vzorem. V České republice však zatím příliš často zápis průmyslového vzoru u Úřadu průmyslového vlastnictví využíván není. Mezi důvody jeho menší oblíbenosti patří kromě výše uvedené doby trvání zápisu a placení poplatků i potřeba splnění novosti a individuální povahy přihlašovaného předmětu.

Významnou roli hraje též právní informovanost návrhářů, kteří ne vždy o možnosti chránit své výrobky průmyslovým vzorem vědí. Soudě dle mých rešerší v databázi Úřadu průmyslového vlastnictví si známí čeští návrháři mnohem častěji u Úřadu nechávají zapisovat ochranné známky, jimiž chrání svá slovní či obrazová označení. Na sporu značky CHATTY o její nechráněné označení jsem poukázala na riziko chybějícího zápisu takového označení a následných potíží.

Ve své práci jsem se kromě forem právní ochrany zaměřila i na prostředky ochrany v případě neoprávněného zásahu a dospěla jsem k závěru, že i v oblasti prostředků ochrany mají módní návrháři široké možnosti. Avšak mnohem lépe se jim jejich práva brání, pokud svůj specifický výrobek nebo označení nechají zapsat u Úřadu.

Ochrana průmyslového vzoru se nepohybuje jen v oblasti národní, návrháři mohou využívat i mezinárodní a unijní systém ochrany. Z důvodů uvedených výše se pro módní návrháře jeví nejvýhodnějším nezapsaný průmyslový vzor podle práva Evropské unie.

Jelikož právních ochrann nabízí český právní řád, mezinárodní dohody i Evropská unie hned několik, je podstatná právní informovanost každého návrháře. S právní výukou se začíná již na některých středních školách a v právních seminářích se pokračuje i na vysokých školách. Jak jsem ale zjistila při dotazování se studentů oborů zaměřených především na módní návrhářství, stále mají nejvíce informací o možnosti chránit svou tvorbu prostřednictvím práva autorského, o ostatních formách ochrany toho příliš nevědí.

Proto se domnívám, že ke zlepšení situace v zapisování průmyslových vzorů a následnému účelnějšímu se bránění proti neoprávněným zásahům do práv návrhářů, by pomohlo, kdyby se právo duševního vlastnictví vyučovalo na všech školách se zaměřením na design. Návrháři by tak již od začátku své umělecké činnosti věděli, co mají chránit, jakým způsobem si ochranu zajistit a jaká forma ochrany je pro ně a jejich design tou nejvýhodnější.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

- HORÁČEK, Roman; ČADA, Karel; HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxvii, 480 s. Beckovy právnické učebnice.
- KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, 139 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR).
- ČADA, Karel. *Strategie průmyslového vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 339 s.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, 6 sv. Velké komentáře.
- *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6 sv. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 6. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).
- JAKL, Ladislav. *Nový občanský zákoník a práva k duševnímu vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 244 s.
- JAKL, Ladislav. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 247 s.
- JAKL, Ladislav; JANSÁ, Václav. *Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Metropolitan univerzita Praha, 2010, 268 s.
- JAKL, Ladislav. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice: vybrané otázky spojené s evropskou harmonizací a integrací*. Vyd. 1. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1999.

- *Navigating fashion law: leading lawyers on exploring the trends, cases, and strategies of fashion law*. Boston, Mass.: Aspatore, 2012, 384 s. Inside the minds.
- LIDWELL, William; HOLDEN, Kritina; BUTLER, Jill. *Univerzální principy designu: 125 způsobů jak zvýšit použitelnost a přitažlivost a ovlivnit vnímání designu*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 272 s.
- SOANES, Catherine; STEVENSON Angus. *Concise Oxford English dictionary*. [Updated] 11th ed., rev. New York: Oxford University Press, 2008, 1681 s.
- EDITED BY JONATHAN LAW, Elizabeth A. *A dictionary of law*. Seventh edition reissued with new covers and updates. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- TRITTON, Guy; DAVIS, Richard. *Intellectual property in Europe*. 2nd ed. London: Sweet & Maxwell, 2002, lxxxv, 1112 s.
- PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1. úplné vyd. Praha: Leges, 2011, 1119 s. Student (Leges).
- KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2009, 901 s.
- TELEC, Ivo a Pavel TŮMA. *Autorský zákon: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xviii, 971 s. Velké komentáře.
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007, xii, 640 s. Beckovy texty zákonů s komentářem.
- CHURÁČKOVÁ, Hana; ČADA, Karel; PACLÍK, Miroslav. *Rešeršní systémy průmyslověprávních informací*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014, 161 s.

Časopisecké články

- KRATOCHVÍL, Josef. Úřad průmyslového vlastnictví v roce 2014. *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2015, ročník 25, číslo 1. Str. 6.

Právní předpisy České republiky

- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích
- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Mezinárodní smlouvy

- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1993 (vyhláška č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.)
- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1889 ve znění poslední revize v Paříži ze dne 24. 7. 1971 (vyhláška č. 133/1980 Sb.)
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.)
- Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů ze dne 6. 11. 1925 revidovaná v Londýně dne 2. 6. 1934 a v Haagu dne 28. 11. 1960
- Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů, podepsaná v Locarnu 8. 10. 1968 a změněná dne 28. 9. 1979 (vyhláška č. 28/1981 Sb., ve znění vyhlášky č. 85/1985 Sb.)

Předpisy a dokumenty Evropské Unie

- Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. 12. 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství
- Nařízení Komise (ES) č. 2245/2002 ze dne 21. 10. 2002
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/71/CE ze dne 13. 10. 1998
- Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design

Rozhodnutí

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 3 Cmo 41/2005
- Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 9. 2005, sp. zn. 10 To 314/2005.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 8. 1996, sp. zn. II. ÚS 225/95
- Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 8. 2. 2012, O-473172 (ÚPV 395/2012)

Elektronické prameny

- Kam míříme pro oděvy a obuv? Vedou Deichmann, Tesco a C&A. *Incoma GfK* [online]. 2014 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://incoma.cz/kam-mirime-pro-odevy-a-obuv-vedou-deichmann-tesco-a-ca/>
- Nákupní centra: Na saturovaném trhu se prosadí jen kvalitní koncepty. *Incoma GfK* [online]. 2014 [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://incoma.cz/nakupni-centra-na-saturovanem-trhu-se-prosadi-jen-kvalitni-koncepty/>
- Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). *Nový občanský zákoník: Oficiální stránky Ministerstva spravedlnosti ČR* [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- BERRINGTON, Katie. First Fashion Law Degree Announced. *Vogue: News* [online]. 2015 [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.vogue.co.uk/news/2015/06/23/fordham-university-first-fashion-law-degree-announced>
- Základní informace. *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. 2012, 1.8.2012 [cit. 2015-06-02]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/upv/zakladni-informace.html>
- Metodické pokyny - průmyslové vzory. *Úřad průmyslového vlastnictví* [online]. 2.4.2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: http://upv.cz/dms/pdfdokumenty/metodicke_pokyny/2011-kveten/metodicke_pokyny_E_2011-04.pdf
- Průmyslové vzory a jejich právní ochrana. *Úřad průmyslového vlastnictví: Publikace* [online]. 2015, 3.6.2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs/publikace/informacni-brozury/informacni-brozury.html>

- Výroční zpráva 2014. *Úřad průmyslového vlastnictví: Publikace* [online]. 2015, 27.3.2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs/publikace/rocenka/rocenka.html>

Seznam použitých zkratk

Autorský zákon	Zákon č. 121/2001 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
Bernská úmluva	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1886 (vyhláška č. 133/1980 Sb.) ve znění poslední revize v Paříži ze dne 24. 7. 1971
Dohoda TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.)
Haagská dohoda	Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů ze dne 6. 11. 1925 revidovaná v Londýně dne 2. 6. 1934 a v Haagu dne 28. 11. 1960
Listina	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
Locarnská dohoda	Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů z 8. 10. 1968 a změněná dne 28. 10. 1979 (vyhláška č. 28/1981 Sb., ve znění vyhlášky č. 85/1985 Sb.)
Mezinárodní úřad	Mezinárodní úřad Světové organizace duševního vlastnictví
Nářízení č. 6/2002	Nářízení Rady č. 6/2002 ze dne 12. 12. 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství, ve znění Nařízení 1891/2006
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Občanský zákoník z roku 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OHIM	The Office of Harmonization for the Internal Market; Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu
Pařížská úmluva	Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1993 (vyhláška č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.)
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Úřad	Úřad průmyslového vlastnictví
Zákon o ochraně průmyslových vzorů	Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech, zlepšovacích návrzích
Zákon o ochranných známkách	Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů
Zákon o ochraně průmyslového vlastnictví	Zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

Seznam použitých obrázků

Obrázek č. 1

Módní obuv značky Awkward Collection zapsaná jako průmyslový vzor

Dostupné z:

http://isdv.upv.cz/portal/pls/portal/portlets.glob.det?xprim=1883800&xskup=3&xzdrk=U&lan=cs&s_majs=lucie%20jel%C3%ADnkov%C3%A1&s_puvo=&s_naze=

Obrázek č. 2

Jeden z průmyslových vzorů původce Zuzany Serbákové

Dostupné z:

http://isdv.upv.cz/portal/pls/portal/portlets.glob.det?xprim=1944523&xskup=3&xzdrk=U&lan=cs&s_majs=&s_puvo=zuzana%20serb%C3%A1kov%C3%A1&s_naze=

Obrázek č. 3

Slovní grafická ochranná známka „CHATTY“

Dostupné z:

http://isdv.upv.cz/portal/pls/portal/portlets.glob.det?xprim=8308305&xskup=6&xzdrk=U&lan=cs&s_majs=radka%20sirkov%C3%A1&s_puvo=&s_naze=

Obrázek č. 4

Odpovědi studentů na otázku, o jakých možnostech ochrany výsledků své tvorby se doposud doslechli. (zdroj vlastní)

Resumé

Tato práce se zaměřuje na vymezení všech možností právní ochrany designu v souvislosti s módním průmyslem a módním designem. Práce vymezuje pojem design, jeho základní druhy, charakteristické znaky a zvláštní vlastnosti. Z důvodu přijetí nového občanského zákoníku a širšího vymezení věci v právním smyslu na hmotnou a nehmotnou se další část práce zabývá designem jako nehmotným statkem, jako věcí v právním smyslu a jeho kategorizací.

Z oblasti forem právních ochran se práce věnuje zejména ochraně prostřednictvím autorského práva, průmyslovým vzorům, ochranným známkám a nekalé soutěži. Zároveň porovnává i vztah autorskoprávní ochrany designu a ochrany prostřednictvím průmyslového vzoru a průmyslové vzory s ochrannými známkami. Prostor je věnován veřejnoprávním a soukromoprávním prostředkům ochrany, které návrhář může využít, pokud došlo k zásahu do jeho práv.

Kromě vymezení forem a prostředků právní ochrany, které jsou dostupné v České republice, je cílem práce též popis možností návrháře na poli mezinárodním a unijním. Z hlediska Evropské unie práce zahrnuje zapsaný a nezapsaný průmyslový vzor, z hlediska mezinárodního zmiňuje všechny mezinárodní dohody důležité pro průmyslové vzory a autorské právo ve spojení s ochranou designu.

Dále se zaměřuje i na Úřad průmyslového vlastnictví, jeho roli, činnost a proces zápisu průmyslového vzoru do rejstříku průmyslových vzorů v České republice spolu s uvedením několika příkladů zápisů průmyslových vzorů lokálních návrhářů. S ohledem na skromnou soudní judikaturu práce zmiňuje nejznámější spor u Úřadu průmyslového vlastnictví z oblasti ochranných známek. Tento právní spor je důkazem toho, jak podstatný je zápis označení.

Ve své poslední části se práce zabývá právní informovaností českých módních návrhářů, jež patří mezi významné příčiny odlišné oblíbenosti různých forem ochrany designu a jejich využívání v praxi. Závěrem práce konstatuje, jaké formy ochrany jsou pro módní design českých módních návrhářů nejvhodnější.

Abstract

This thesis focuses on definition of all possibilities of legal protection of design relating to the fashion industry and fashion design. Thesis defines term design, its fundamental types, typical characters and special features. Next part deals with design as the immaterial thing, as the thing in legal sense and its categorization due to adoption of New Civil Code and broader concept of the thing in legal sense differentiating on material and immaterial.

From the area of forms of legal protection thesis pursues particularly protection through copyright, industrial designs, trademarks and unfair competition. Simultaneously it compares the relationship of protection through copyright and industrial designs as well as industrial designs and trademarks. Another part is dedicated to public and private legal means which designer may use providing that there is interference with his rights.

Apart from specification of forms and means of legal protection, which are available in the Czech Republic, this thesis aims to describe opportunities of designer in the international area and area of the European Union. Thesis concerns registered and unregistered industrial design from the point of view of the European Union, from the international area it mentions all international agreements important for industrial designs and copyright connected with the protection of design.

Furthermore, it focuses on the Industrial Property Office as well, its role, activities and the registration procedure of industrial design in the Czech Republic together with mentioning a few examples of registered industrial designs of local fashion designers. Considering limited judicature thesis refers to the most famous legal dispute held by the Industrial Property Office from the area of trademarks. This legal dispute is the proof of how essential trademark registration is.

In its last part thesis deals with legal awareness of Czech fashion designers which belongs among important reasons why popularity of varied forms of legal protection

and their use in practice is different. In conclusion, thesis states, which forms of legal protections are the most suitable for fashion design of the Czech fashion designers.

Název práce v anglickém jazyce

Legal protection of design focusing on fashion industry

Klíčová slova

Design, průmyslový vzor, autorské právo

Key words

Design, industrial design, copyright